

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Рахункової палати
від 28.11.2017 № 24-6

ЗВІТ

про результати аудиту ефективності справляння та дієвості контролю за надходженням рентної плати за користування надрами для видобування газу до державного бюджету

Київ 2017

ЗМІСТ

ПРЕАМБУЛА	3
ВСТУП.....	4
1. СТАН УРАХУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПОПЕРЕДНЬОГО АУДИТУ	5
2. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПИТАНЬ СПРАВЛЯННЯ РЕНТНОЇ ПЛАТИ ЗА КОРИСТУВАННЯ НАДРАМИ	7
3. ОЦІНКА СТАНУ ВИКОНАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В ЧАСТИНІ КОНТРОЛЮ ЗА КОРИСТУВАННЯМ НАДРАМИ ДЛЯ ВИДОБУВАННЯ ПРИРОДНОГО ГАЗУ ТА СПРАВЛЯННЯ РЕНТНОЇ ПЛАТИ.....	14
3.1. <i>Практика надання спеціальних дозволів на користування надрами для видобування природного газу та контролю за виконанням їх особливих умов надрокористування.....</i>	14
3.2. <i>Стан ведення обліку платників рентної плати за користування надрами та обсягів видобутку природного газу.....</i>	20
3.3. <i>Оцінка обґрунтованості планування та динаміки надходжень рентної плати за користування надрами для видобування природного газу.....</i>	25
3.4. <i>Аналіз стану виконання повноважень з питань забезпечення повноти та своєчасності сплати до державного бюджету рентної плати за користування надрами для видобування природного газу.....</i>	27
3.5. <i>Результативність контрольно-перевірочної роботи територіальних органів ДФС щодо дотримання податкового законодавства платниками рентної плати за користування надрами для видобування природного газу.....</i>	32
4. ОЦІНКА СТАНУ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ КОНТРОЛЮ ЗА СПРАВЛЯННЯМ РЕНТНОЇ ПЛАТИ ЗА КОРИСТУВАННЯ НАДРАМИ ДЛЯ ВИДОБУВАННЯ ПРИРОДНОГО ГАЗУ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ	36
5. РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОНАННЯ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ПОВНОВАЖЕНЬ В ЧАСТИНІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА СПРАВЛЯННЯМ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ РЕНТНОЇ ПЛАТИ ЗА КОРИСТУВАННЯ НАДРАМИ ДЛЯ ВИДОБУВАННЯ ПРИРОДНОГО ГАЗУ	41
ВИСНОВКИ.....	45
ПРОПОЗИЦІЇ.....	53
ДОДАТКИ.....	55

ПРЕАМБУЛА

Підстава проведення аудиту: стаття 98 Конституції України, статті 4, 7, 10 Закону України від 02.07.2015 № 576 "Про Рахункову палату", План роботи Рахункової палати на II півріччя 2017 року.

Мета аудиту: встановлення фактичного стану справляння рентної плати за користування надрами для видобування газу (далі – рентна плата) та оцінка ефективності виконання органами державної влади повноважень в частині забезпечення дієвості контролю за повнотою нарахування та своєчасністю надходження рентної плати до державного бюджету.

Предмет аудиту:

нормативно-правові акти, розпорядчі документи, податкові консультації щодо контролю за видобуванням газу, а також за справлянням рентної плати та повнотою її надходження до державного бюджету;

надходження до державного бюджету за кодом класифікації доходів бюджету (далі – ККДБ) 13030800 "Рентна плата за користування надрами для видобування природного газу";

видані органами державної влади дозвільні документи, які надають суб'єкту господарювання право на користування ділянкою надр для видобування газу;

інформаційні бази даних, статистична, аналітична та інша звітність об'єктів аудиту щодо обсягів і режимів видобування газу та сплати рентної плати за користування надрами для видобування газу, інших показників роботи за напрямками діяльності об'єктів аудиту;

інші джерела інформації, що характеризують предмет аудиту.

Об'єкти аудиту: Державна фіскальна служба України (далі – ДФС), Офіс великих платників податків Державної фіскальної служби України (далі – Офіс ВПП), Державна служба геології та надр України (далі – Держгеонадра), Головні управління (далі – ГУ) ДФС у Дніпропетровській, Полтавській, Харківській та Львівській областях.

Направлення запитів з питань аудиту: Міністерству фінансів України, Міністерству економічного розвитку і торгівлі України, Міністерству енергетики та вугільної промисловості України, Міністерству екології та природних ресурсів України, Державній службі статистики України, Державному науково-виробничому підприємству "Державний інформаційний геологічний фонд України" (далі – ДНВП "Геоінформ України").

Критерії оцінки:

законність – відповідність управлінських рішень і розпорядчих документів, прийнятих органами державної влади, вимогам чинного законодавства в частині користування надрами та забезпечення повноти нарахування і своєчасності сплати до державного бюджету рентної плати;

повнота і своєчасність – відповідність стану нарахування і сплати рентної плати до державного бюджету вимогам нормативно-правових актів;

результативність – оцінка показників діяльності органів державної влади щодо дієвості контролю за повнотою і своєчасністю надходження до державного бюджету рентної плати;

ефективність – оцінка управлінських рішень органів державної влади та проведених ними заходів щодо забезпечення контролю за повнотою

нарахування та своєчасністю надходження рентної плати до державного бюджету.

Початкові обмеження щодо проведення аудиту: 2015–2016 роки та I півріччя 2017 року (для аналізу динаміки показників досліджується їх значення за 2013–2014 роки).

Методи збирання даних: моніторинг нормативно-правових актів, розпорядчих, інших актів та документів, пов'язаних з предметом аудиту; дані інформаційних систем органів державної влади; аналіз інформації, одержаної на запити контрольної групи; опрацювання статистичної, аналітичної інформації.

ВСТУП

Концепцією розвитку газовидобувної галузі України, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 № 1079-р (далі – **Концепція**), визначено завдання збільшення обсягів власного видобутку природного газу до **2020 року до 27,6 млрд м³**, що дозволить зменшити залежність України від імпорту енергоносіїв та забезпечити енергетичну безпеку держави.

При цьому досягти такого збільшення видобутку природного газу планується за рахунок значного збільшення інвестицій у газовидобувну галузь, зокрема шляхом залучення фінансових ресурсів підприємств галузі, іноземних інвесторів та міжнародних фінансових інституцій, а також кредитних ресурсів та коштів інших джерел, не заборонених законодавством. Фінансування заходів щодо реалізації Концепції, як зазначено у ній, не потребує витрат з державного бюджету.

Слід зазначити, що із середини 90-х років минулого століття обсяги видобутку природного газу в Україні стали перевищувати приріст запасів, як наслідок, скорочується балансовий запас газу. Так, тільки протягом 2015–2016 років, за даними Держгеонадр, балансовий запас природного газу в Україні **скоротився на 7,2 відс.** і на початок 2017 року становив **905,6 млрд м³**. Тому, незважаючи на значні наявні ресурси природного газу та раніше розвіданих запасів, які на сьогодні є джерелом нарощування видобутку, їх недостатньо.

Серед шляхів, що сприятимуть збільшенню обсягів власного видобутку природного газу, залученню інвестицій у газовидобувну галузь, Концепцією, зокрема, визначено: запровадження стимулюючого фіскального режиму для надрокористувачів; спрощення та прискорення процедур отримання дозвільних документів щодо розвідки та розробки родовищ; забезпечення доступності сучасних сервісних послуг; налагодження співпраці та ефективної взаємодії державних органів, видобувних компаній та місцевих громад. Проте більшість заходів, передбачених Планом заходів щодо реалізації Концепції розвитку газовидобувної галузі України¹, на сьогодні не виконано.

В Україні досі існує надзвичайно забюрократизована система оформлення документів для отримання права на користування надрами, високий податковий тиск на газовидобувну галузь (особливо у 2015 році), що не

¹ Затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 № 1079-р.

сприяє залученню інвестицій. Крім того, внаслідок неефективного управління галуззю значна частина свердловин не експлуатується.

Загалом протягом 2015–2016 років і I півріччя 2017 року в Україні **видобуто 49,6 млрд м³ природного газу**, а до державного бюджету **надійшло 78,5 млрд грн рентної плати** за користування надрами для видобування природного газу, при цьому **податковий борг** за цим платежем станом на 01.07.2017 **досяг 7,0 млрд гривень**.

У процесі аудиту, крім ДФС та Держгеонадр, було перевірено п'ять територіальних органів ДФС, які у дослідженому періоді забезпечували адміністрування **майже 94 відс. рентної плати** за користування надрами для видобування природного газу, що надало можливість оцінити загальний стан справ у цій сфері.

1. СТАН УРАХУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПОПЕРЕДНЬОГО АУДИТУ

Рахунковою палатою у IV кварталі 2016 року було здійснено аудит ефективності справляння та дієвості контролю за надходженням рентної плати за користування надрами для видобування нафти до державного бюджету та затверджено звіт (рішення Рахункової палати від 05.12.2016 № 26-4). За результатами цього звіту Рахункова палата зробила висновок, що протягом 2014–2015 років та I півріччя 2016 року органи державної влади не забезпечили створення ефективної та дієвої системи державного контролю за обсягами видобутку нафти, яка є об'єктом оподаткування рентною платою за користування надрами для видобування нафти, а також за повнотою і своєчасністю надходження цього платежу до державного бюджету.

Рішення Рахункової палати було направлено до Кабінету Міністрів України, Мінприроди, Мінфіну, ДФС та Держгеонадр, яке містило пропозиції щодо усунення виявлених під час аудиту недоліків та покращення адміністрування рентної плати за користування надрами для видобування вуглеводнів (нафти, газу, конденсату). Результати аналізу виконання зазначеними органами державної влади пропозицій, викладених у рішенні Рахункової палати, засвідчили, що **не всі вони були реалізовані на практиці**.

Зокрема, **була виконана пропозиція** щодо врегулювання питання можливості призначення податкового керуючого керівником фіскального органу за неосновним місцем реєстрації платника податків (Законом України від 21.12.2016 № 1797 "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні" (далі – **Закон № 1797**) пункт 91.1 статті 91 Податкового кодексу України викладено в новій редакції).

Крім того, у зв'язку із набранням чинності з 08.06.2017 Порядком функціонування інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю), внесення відомостей до неї та строки розміщення цих відомостей, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 № 387, органи ДФС, зокрема, матимуть доступ до інформації про результати державного геологічного контролю та виявлені порушення, які можуть впливати на повноту та своєчасність сплати рентної плати за користування надрами.

Довідково. Відповідно до Закону України від 03.11.2016 № 1726 "Про внесення змін до Закону України "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської

діяльності" щодо лібералізації системи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності" (набрав чинність з 01.01.2017) Закон України від 05.04.2007 № 877 "Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності" доповнено статтею 4¹ "Інтегрована автоматизована система державного нагляду (контролю)" та доручено Кабінету Міністрів України **протягом року з дня набрання чинності цим Законом** забезпечити створення та введення в дію інтегрованої автоматизованої системи державного нагляду (контролю).

Проте більшість пропозицій Рахункової палати не виконані. Зокрема щодо:

- прийняття протоколів про порядок обміну інформацією відповідно до Угоди про інформаційне співробітництво між Державною фіскальною службою України та Державною службою геології та надр України, а також здійснення робіт зі створення відповідного програмного забезпечення. Встановлено, що ДФС листом від 13.01.2017 № 467/5/99-99-08-03-03-16 надано Держгеонадрам проект Протоколу № 1 до Угоди про інформаційне співробітництво. Держгеонадра, за результатами опрацювання цього проекту Протоколу, надало пропозиції щодо його удосконалення (лист від 11.04.2017 № 8307/13/14-17). Водночас Держгеонадра зазначили, що для реалізації вимог Протоколу необхідне розроблення відповідного програмного забезпечення, яке наразі відсутнє. **На сьогодні Протокол № 1 не прийнято;**

- удосконалення та узгодження між собою нормативно-правових актів, що регулюють питання користування надрами для видобування корисних копалин. За інформацією Держгеонадр, нею розроблено проект нової редакції Кодексу України про надра. Листами від 29.05.2017 № 12554/03/04-17 та від 01.06.2017 № 12593/03/04-17 Держгеонадра звернулась до Мінприроди з проханням щодо подання на розгляд Кабінету Міністрів України пропозицій про **перенесення терміну підготовки цього проекту на IV квартал 2017 року;**

- забезпечення здійснення заходів, необхідних для запровадження централізованого обліку видобутку нафти, природного газу, газового конденсату, супутньої пластової води, а також закачки в пласти води та газу. За інформацією Держгеонадр, створена робоча група Управління геології Держгеонадр, якою розроблено проект Технічного завдання для запровадження вимог Порядку централізованого обліку видобутку нафти, природного газу, газового конденсату, супутньої пластової води, а також закачки в пласти води та газу, затвердженого наказом Мінприроди і Мінфіну від 22.10.2012 № 538/1109, зареєстрованим у Мін'юсті 14.12.2012 за № 2084/22396. Проте Держгеонадрами готуються пропозиції до Мінприроди **скасувати зазначений Порядок, оскільки його положення не пройшли належної практичної апробації щодо доцільності його використання.**

Отже, замість удосконалення існуючої системи контролю за обсягами видобутку вуглеводнів, **Мінприроди та Держгеонадра затримують процес запровадження централізованої системи обліку видобутку нафти, природного газу, газового конденсату, супутньої пластової води, а також закачки в пласти води та газу.**

Кабінетом Міністрів України не забезпечено підготовки проектів нормативно-правових актів щодо:

- узгодження статті 26 Закону України "Про нафту і газ" із нормами підпункту 258.2.2 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу України в

частині переліку органів державної влади, які готують подання на зупинення дії спеціальних дозволів на користування нафтогазоносними надрами та підстав для такого зупинення (слід зазначити, що групою народних депутатів України 11.04.2017 за № 6337 зареєстровано у Верховній Раді України проект Закону України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та іншого Закону України щодо зупинення/анулювання дії спеціальних дозволів на користування надрами", який, зокрема, передбачає врегулювання зазначених питань. Станом на 01.11.2017 висновок Комітету Верховної Ради України з питань податкової та митної політики щодо зазначеного законопроекту не оприлюднений);

- правового врегулювання механізму застосування адміністративно-господарської санкції, передбаченої підпунктом 258.2.2 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу України, яка на сьогодні не застосовується;

- внесення змін до нормативно-правових актів з питань користування надрами та адміністрування рентної плати за користування надрами, які містять посилення на органи державної влади, що припинили свою діяльність внаслідок адміністративної реформи.

Таким чином, заходи, які вживалися Кабінетом Міністрів України, Мінприроди, Мінфіном, ДФС та Держгеонадрами щодо виконання пропозицій Рахункової палати за результатами попереднього аудиту, виявилися недостатніми, що підвищило ризики неефективності адміністрування рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин, у тому числі й газу.

2. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПИТАНЬ СПРАВЛЯННЯ РЕНТНОЇ ПЛАТИ ЗА КОРИСТУВАННЯ НАДРАМИ

Гірничі відносини з метою забезпечення раціонального, комплексного використання надр для задоволення потреб у мінеральній сировині та інших потреб суспільного виробництва, охорони надр, гарантування при користуванні надрами безпеки людей, майна та навколишнього природного середовища, а також охорони прав і законних інтересів підприємств, установ, організацій та громадян регулюються Кодексом України про надра від 27.07.1994 № 132 (далі – **Кодекс про надра**).

Основні правові, економічні та організаційні засади діяльності нафтогазової галузі України визначає Закон України від 12.07.2001 № 2665 "Про нафту і газ" (далі – **Закон № 2665**), що регулює відносини, пов'язані, зокрема, з особливостями користування нафтогазоносними надрами, видобутком, транспортуванням, зберіганням та використанням газу з метою забезпечення енергетичної безпеки України, розвитку конкуренції у нафтогазовій галузі, захисту прав усіх суб'єктів відносин, що виникають у зв'язку з геологічним вивченням нафтогазоносності надр, розробкою родовищ газу, переробкою газу, зберіганням, транспортуванням та реалізацією газу та продуктів його переробки, споживачів газу та працівників галузі.

Відповідно до статті 1 Закону № 2665 газ – **корисна копалина, яка являє собою суміш вуглеводнів та неуглеводневих компонентів, перебуває у газоподібному стані за стандартних умов (тиску 760 мм ртутного стовпа і температури 20°C) і є товарною продукцією.**

Користування нафтогазоносними надрами, пошук і розвідка родовищ нафти і газу, їх експлуатація, спорудження та експлуатація підземних сховищ для зберігання нафти і газу здійснюються лише за наявності спеціальних дозволів на користування нафтогазоносними надрами, що надаються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр, на умовах, визначених чинним законодавством (стаття 11 Закону № 2665).

Відповідно до статті 14 Закону № 2665 спеціальні дозволи на користування надрами надаються переможцям аукціонів, крім випадків, визначених Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр. Порядок проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 № 594 (далі – **Порядок № 594**), Порядок надання спеціальних дозволів на користування надрами затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 № 615 (далі – **Порядок № 615**).

Власник спеціального дозволу на користування нафтогазоносними надрами не може дарувати, продавати або в інший спосіб відчужувати права, надані йому спеціальним дозволом на користування нафтогазоносними надрами, іншій юридичній чи фізичній особі, в тому числі передавати їх до статутних капіталів створюваних за його участю суб'єктів господарювання, а також вносити як вклад у спільну діяльність (стаття 14 Закону № 2665).

Відповідно до статті 28 Кодексу про надра користування надрами є платним. Плата справляється за користування надрами в межах території України, її континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони².

Плата за користування надрами справляється, зокрема, у вигляді рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин. За видачу спеціальних дозволів на користування надрами справляється відповідний збір.

Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин встановлюється Податковим кодексом України, а за користування надрами відповідно до угоди про розподіл продукції справляється згідно із Законом України "Про угоди про розподіл продукції".

Відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема, визначення вичерпного переліку податків та зборів, що справляються в Україні, порядку їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю, а також відповідальність за порушення податкового законодавства регулюються Податковим кодексом України від 02.12.2010 № 2755 (із змінами, далі – **Податковий кодекс**).

Згідно із пунктом 9.1 статті 9 Податкового кодексу до загальнодержавних податків належить, зокрема, **рентна плата**. Рентна плата складається, зокрема, з рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин (підпункт 251.1.1 пункту 251.1 статті 251 розділу IX "Рентна плата" Податкового кодексу).

² Користувачами надр можуть бути особи, визначені статтею 13 Кодексу про надра.

Питання справляння рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин урегульовані статтями 252, 257, 258 Розділу IX "Рентна плата" Податкового кодексу.

Платниками рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин, зокрема, є суб'єкти господарювання, у тому числі громадяни України, іноземці та особи без громадянства, зареєстровані відповідно до закону як підприємці, які набули права користування об'єктом (ділянкою) надр на підставі отриманих спеціальних дозволів на користування надрами (далі – **спеціальний дозвіл**) у межах конкретних ділянок надр з метою провадження господарської діяльності з видобування корисних копалин, у тому числі під час геологічного вивчення (або геологічного вивчення з подальшою дослідно-промисловою розробкою) – в межах зазначених у таких спеціальних дозволах об'єктах (ділянках) надр (підпункт 252.1.1 пункту 252.1 статті 252 Податкового кодексу).

Платники рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин здійснюють для цілей оподаткування окремих (від інших видів операційної діяльності) бухгалтерський та податковий облік витрат і доходів за кожним видом мінеральної сировини за кожним об'єктом надр, на який надано спеціальний дозвіл (пункт 252.2 статті 252 Податкового кодексу).

Об'єктом оподаткування рентною платою за користування надрами для видобування корисних копалин за кожною наданою у користування ділянкою надр, що визначена у відповідному спеціальному дозволі, є обсяг товарної продукції гірничого підприємства – видобутої корисної копалини (мінеральної сировини), що є результатом господарської діяльності з видобування корисних копалин у податковому (звітному) періоді, приведеної у відповідність із стандартом, установленим галузевим законодавством (пункт 252.3 статті 252 Податкового кодексу).

Базою оподаткування рентною платою за користування надрами для видобування корисних копалин є **вартість обсягів видобутих у податковому (звітному) періоді корисних копалин** (мінеральної сировини), яка окремо обчислюється для кожного виду корисної копалини (мінеральної сировини) для кожної ділянки надр на базових умовах поставки (склад готової продукції гірничого підприємства) (пункт 252.6 статті 252 Податкового кодексу).

З 01.01.2016 Законом України від 24.11.2015 № 812 "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо створення передумов для нової моделі ринку природного газу та забезпечення стабільності розрахунків підприємств енергетичної галузі" внесено зміни до пункту 252.8 статті 252 Податкового кодексу, якими, зокрема, змінено порядок визначення фактичної ціни реалізації газу природного.

Довідково. До 01.01.2016 фактичною ціною реалізації для газу природного вважалось: для газу природного, що відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 цієї статті, – **закупівельна ціна, встановлена Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, для кожного суб'єкта господарювання, який відповідає критеріям, визначеним статтею 10 Закону України "Про засади функціонування ринку природного газу"**; для іншого газу природного – **ціна, що дорівнює граничному (максимальному) рівню ціни на природний газ, що реалізується промисловим споживачам, який встановлюється Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики.**

З 01.01.2016 фактичною ціною реалізації для газу природного вважається: для газу природного, що відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 цієї статті, – **ціна, визначена у**

відповідних договорах купівлі-продажу природного газу між платником рентної плати та суб'єктом ринку природного газу, на якого Кабінетом Міністрів України покладені спеціальні обов'язки щодо формування ресурсу природного газу для побутових споживачів та виробників теплової енергії відповідно до Закону України "Про ринок природного газу", у податковому (звітному) періоді; для іншого газу природного – середня митна вартість імпортного природного газу, що склалася у процесі його митного оформлення під час ввезення на територію України за податковий (звітний) період. Середня митна вартість імпортного природного газу, що склалася у процесі його митного оформлення під час ввезення на територію України за податковий (звітний) період, обчислюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову і митну політику, та передається до 5 числа місяця, наступного за податковим (звітним) періодом, центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику економічного розвитку, який до 10 числа місяця, наступного за податковим (звітним) періодом, розміщує на своєму офіційному веб-сайті у спеціальному розділі.

Слід зазначити, що в Податковому кодексі, зокрема в статті 252, застосовується два терміни "газ природний" та "природний газ", які мають однакове значення, що не відповідає правилам нормотворення, а отже, потребує відповідного правового врегулювання.

Ставки рентної плати за користування надрами для видобування вуглеводнів, зокрема природного газу, встановлювалися у відсотках від вартості товарної продукції гірничого підприємства. Протягом дослідженого періоду ставки зазначеного платежу постійно змінювались:

- з **01.01.2015** запроваджено окрему ставку оподаткування природного газу, видобутого під час виконання договорів про спільну діяльність, яка протягом першого півріччя 2015 року поступово збільшувалась: з 01.01.2015 – **60 відс.**, з 01.04.2015 – **65 відс.**, з 01.07.2015 – **70 відс.** вартості товарної продукції гірничого підприємства³;

- з **01.04.2015** підвищено ставку з природного газу, що відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 цієї статті⁴, видобутого з покладів до 5000 метрів, з **20 до 70 відс.** вартості товарної продукції гірничого підприємства⁵;

- з **01.01.2016** знижено ставки з покладів, які повністю або частково залягають на глибині до 5000 метрів, з **55 до 29 відс.** вартості товарної продукції гірничого підприємства; з покладів, які повністю залягають на глибині понад 5000 метрів, з **28 до 14 відс.** вартості товарної продукції гірничого підприємства відповідно до Закону України від 24.12.2015 № 909 "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році" (далі – **Закон № 909**);

- з **01.04.2016** знижено ставки з природного газу, що відповідає умові, визначеній у пункті 252.24 цієї статті, видобутого з покладів до 5000 метрів, з

³ Закон України від 28.12.2014 № 71 "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи".

⁴ Пунктом 252.24 статті 252 Податкового кодексу врегульовано питання декларування та обліку природного газу для побутових споживачів та виробників теплової енергії.

⁵ Відповідно до Закону України від 02.03.2015 № 211 "Про внесення змін до Податкового кодексу України".

70 до 50 відс., а з **01.01.2017 – до 29 відс.** вартості товарної продукції гірничого підприємства⁶.

Слід зазначити, що **додаткові обсяги вуглеводневої сировини**, видобуті внаслідок реалізації діючих або нових інвестиційних проєктів (програм, договорів), якими передбачено нарощування видобутку вуглеводневої сировини, на ділянках надр (родовищах, покладах), що характеризуються погіршеними гірничо-геологічними умовами (важковидобувні) або виснаженістю в процесі розробки в попередніх періодах, на окремих діючих свердловинах після капітального ремонту, свердловинах, що відновлюються з числа ліквідованих, нових свердловинах чи групах свердловин, що розташовані на таких ділянках надр, **оподатковуються за ставкою два відс.** вартості додаткового видобутку відповідної вуглеводневої сировини (абзац перший пункту 252.21 статті 252 Податкового кодексу).

Відповідно до підпункту "в" пункту 335.2 статті 335 Податкового кодексу під час виконання угоди про розподіл продукції інвестор (оператор) сплачує окремі податки і збори, зокрема, рентну плату за користування надрами для видобування корисних копалин. Під час аудиту встановлено, що станом на 01.07.2017 на обліку в органах ДФС перебувало три угоди про розподіл продукції, проте **видобуток газу за цими угодами не здійснювався і рентна плата не сплачувалась**.

Відповідно до пункту 9 розділу II "Прикінцеві положення" Закону № 71 Кабінету Міністрів України доручено протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом (тобто до 01.04.2015) забезпечити перегляд та приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади своїх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом. Проте в недотримання зазначених вимог Кабінетом Міністрів України своєчасне виконання зазначеного доручення не забезпечено. Так, **форма Податкової декларації з рентної плати була затверджена** наказом Мінфіну від 17.08.2015 № 719, зареєстрованим у Мін'юсті 03.09.2015 за № 1051/27496 (набрав чинності з **29.09.2015**, далі – **Наказ № 719**), тобто з **порушенням термінів, визначених Законом № 71**.

У зв'язку з цим платники податків за I-III квартали 2015 року надавали до контролюючих органів податкові розрахунки з плати за користування надрами за формами, які були затверджені наказом Мінфіну від 17.09.2012 № 1000 "Про затвердження форм податкових розрахунків з плати за користування надрами", зареєстрованим у Мін'юсті 15.10.2012 за № 1732/22044, які суттєво відрізнялись, як за формою, так і за алгоритмом заповнення, від форми Податкової декларації з рентної плати, затвердженої Наказом № 719.

Відповідно до абзацу третього підпункту 258.2.2. пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу за фактами, які відбуваються **протягом шести місяців**, щодо невнесення, несвоєчасного внесення платником рентної плати сум податкових зобов'язань або невиконання платником податкових зобов'язань з рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову та митну

⁶ Відповідно до змін, внесених Законом № 909, до підрозділу 9¹ "Особливості справляння рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин" розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу.

політику, порушує перед відповідним центральним органом виконавчої влади питання зупинення дії відповідного спеціального дозволу.

Водночас статтею 26 Закону № 2665 в переліку органів за поданням, яким центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр (Держгеонадра), може тимчасово зупиняти дію відповідного спеціального дозволу, **не передбачено такого органу, як центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову та митну політику**, а також серед підстав, коли дія спеціального дозволу на користування нафтогазоносними надрами може бути тимчасово зупинена, **не передбачена наявність у платника рентної плати протягом шести місяців заборгованості з сум податкових зобов'язань або невиконання платником податкових зобов'язань з рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин.**

Таким чином, зазначені положення статті 26 Закону № 2665 та підпункту 258.2.2 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу не узгоджуються між собою, а отже, потребують відповідного правового врегулювання.

Слід зазначити, що підпунктом 3 пункту 22 Порядку № 615 (у редакції до 19.07.2017) передбачалось, що дія дозволу може бути зупинена органом з питань надання дозволу безпосередньо або за поданням центральних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері здійснення державного гірничого нагляду, епідеміологічного нагляду (спостереження), державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, органів місцевого самоврядування, **органів ДФС, у разі наявності заборгованості із сплати загальнодержавних податків та зборів.**

Проте згідно із постановою Кабінету Міністрів України від 21.06.2017 № 518 "Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 30 травня 2011 р. № 594 і № 615" (набрала чинності з 19.07.2017) підпункт 3 пункту 22 Порядку № 615 виключено. Разом з тим, згідно із постановою Кабінету Міністрів України від 04.07.2017 № 519 "Про внесення змін до Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами" (набрала чинності з 20.07.2017), пункт 15 Порядку № 615 доповнено, зокрема, абзацом вісімнадцятим, згідно з яким, **у разі наявності у заявника заборгованості із сплати рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин, орган з питань надання дозволу відмовляє у продовженні строку дії дозволу, крім встановленого абзацом дев'ятнадцятим цього пункту випадку.** З метою перевірки наявності такої заборгованості орган з питань надання дозволу надсилає відповідний запит органам ДФС, які протягом 15 днів зобов'язані подати відповідну інформацію.

Довідково. Згідно з абзацом дев'ятнадцятим пункту 15 Порядку № 615 у разі, коли за обґрунтованою інформацією, отриманою органом з питань надання дозволу від Міненерговугілля, щодо відсутності технологічної можливості постачання природного газу побутовим споживачам населеного пункту магістральними газопроводами України з родовищ інших газовидобувних компаній, строк дії дозволу продовжується не більш як на один рік для сплати заборгованості із рентної плати без права повторного продовження строку дії дозволу на цих підставах. Обсяг видобування, необхідний для такого постачання природного газу, визначається у програмі робіт, що додається до угоди про умови користування надрами, на підставі інформації Міненерговугілля. В угоді про умови

користування надрами установлюються додаткові вимоги, зокрема, щодо подання щокварталу звітності стосовно обсягів постачання природного газу побутовим споживачам населеного пункту. Орган з питань надання дозволу подає відповідну інформацію Міненерговугілля з метою проведення моніторингу достовірності наданої інформації.

При цьому слід враховувати, що згідно із пунктом 7 Порядку № 615 спеціальні дозволи на користування нафтогазоносними надрами надаються на 10–30 років (залежно від напрямку їх використання), або на строк дії відповідної угоди про розподіл продукції. **Отже, у недобросовісних платників податків є можливість користуватись нафтогазоносними ділянками надр, не сплачуючи рентну плату, або сплачуючи її не в повному обсязі, до закінчення дії спеціального дозволу.**

Таким чином, незважаючи на рекомендації Рахункової палати щодо підготовки законопроекту, спрямованого на усунення зазначених неузгодженостей між статтею 26 Закону № 2665 та підпунктом 258.2.2 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу, Кабінетом Міністрів України не забезпечено підготовки вказаного законопроекту, а внесено зміни до пункту 22 Порядку № 615, що набрали чинності з 19.07.2017, які унеможливають використання механізму зупинення дії спеціального дозволу у разі наявності у надрокористувача протягом шести місяців заборгованості із сплати рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин, передбаченого Податковим кодексом.

Згідно з пунктом 5 частини другої статті 29 Бюджетного кодексу України від 08.07.2010 № 2456 (далі – **Бюджетний кодекс**), зокрема, рентна плата за користування надрами для видобування природного газу зараховується до загального фонду державного бюджету у повному обсязі.

Встановлено, що низка **нормативно-правових актів з питань адміністрування плати за користування надрами для видобування корисних копалин містять посилання на центральні органи виконавчої влади, що припинили свою діяльність внаслідок адміністративної реформи**. Зокрема, це стосується: пункту 9 Порядку відбору та затвердження нових інвестиційних проектів (програм, договорів), якими передбачено нарощування видобутку вуглеводневої сировини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.11.2013 № 838 "Деякі питання виконання діючих та нових інвестиційних проектів (програм, договорів), якими передбачено нарощування видобутку вуглеводневої сировини", в частині посилання **на Держгірпромнагляд**; норм Порядку державного обліку родовищ, запасів і проявів корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.1995 № 75, в частині посилання **на Мінстат та Держнаглядохоронпраці**; норм Положення про порядок установлення квот на видобуток окремих видів корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.1994 № 862, в частині посилання **на Мінекономіки, облвиконкоми, Київський і Севастопольський міськвиконкоми**; норм Порядку визначення розмірів нормативних витрат і виробничо-технологічних витрат нафти, природного газу та газового конденсату під час видобування, підготовки до транспортування та транспортування, затвердженого наказом Мінпаливенерго від 30.09.2004 № 604, зареєстрованим у Мін'юсті 06.01.2005 за № 15/10295 (далі –

Наказ № 604), в частині посилання на Міністерство палива та енергетики України та Державну податкову адміністрацію України; норм Порядку розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу) платників податків, затвердженого наказом Міндоходів від 10.10.2013 № 574, зареєстрованим у Мін'юсті 31.10.2013 за № 1853/24385 (далі – **Порядок № 574**), в частині посилання на **Міністерство доходів і зборів**.

Слід зазначити, що Законом України від 21.04.2011 № 3268 затверджено Загальнодержавну програму розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року (далі – **Програма**). У підрозділі "Паливно-енергетичні ресурси" розділу III "Завдання і заходи Програми" Програми, зокрема, заплановано у цілому протягом 2011–2020 років приростити 127 млрд м³ газу, а протягом 2021–2030 років – 160 млрд м³ газу. **Щорічне зростання приросту запасів вуглеводнів, зокрема газу, на період до 2030 року має становити два відсотки.** Проте на практиці **балансові запаси газу скорочуються.** Так, за даними Держгеонадр, станом на початок 2015 року балансові запаси природного газу становили 975,8 млрд м³, а на початок 2017 року – 905,6 млрд м³, тобто за два роки скоротились на **7,2 відсотка.**

Таким чином, протягом дослідженого періоду законодавство, яким унормовано питання користування надрами для видобування природного газу, а також сплати до державного бюджету рентної плати за користування такими надрами, було недосконалим та неузгодженим. При цьому у 2015 році суттєво підвищено ставки оподаткування з рентної плати, що не сприяло збільшенню видобутку природного газу в Україні.

Водночас невиконання Загальнодержавної програми розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року в частині приросту балансових запасів газу призвело до їх суттєвого скорочення, що не сприяло прискоренню темпів зростання видобутку природного газу, а отже, й збільшенню надходження рентної плати.

3. ОЦІНКА СТАНУ ВИКОНАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В ЧАСТИНІ КОНТРОЛЮ ЗА КОРИСТУВАННЯМ НАДРАМИ ДЛЯ ВИДОБУВАННЯ ПРИРОДНОГО ГАЗУ ТА СПРАВЛЯННЯ РЕНТНОЇ ПЛАТИ

3.1. Практика надання спеціальних дозволів на користування надрами для видобування природного газу та контролю за виконанням їх особливих умов надрокористування

Відповідно до пункту 3 Порядку № 594 організатором аукціону є Держгеонадра. З метою виконання покладених функцій Держгеонадрами протягом 2015–2016 років проведено **п'ять аукціонів** з продажу спеціальних дозволів на користування нафтогазоносними надрами (2015 рік – три аукціони, 2016 рік – два аукціони). Загальна кількість опублікованих спеціальних дозволів на користування нафтогазоносними надрами, за якими відбулися торги, у 2015 році становила **11**, у 2016 році – **п'ять спеціальних дозволів**.

Загальна сума початкової ціни спеціальних дозволів, за якими відбувся аукціон, у 2015 році становила **14,5 млн грн**, а фактична сума надходжень до

державного бюджету за результатами їх продажу – **44,0 млн грн**⁷, у 2016 році ці показники становили **11,9 млн грн** і **12,5 млн грн** відповідно⁸. Таким чином, у 2015 році сума коштів, що надійшла до державного бюджету від реалізації спеціальних дозволів, у **три рази** перевищувала їх початкову ціну, а в 2016 році таке перевищення становило всього **п'ять відсотків**. **Зазначене свідчить про заниження Держгеонадрами у 2015 році початкової ціни спеціальних дозволів.**

Протягом I півріччя 2017 року аукціони з продажу спеціальних дозволів не проводились.

За даними Держгеонадр, протягом дослідженого періоду кількість діючих спеціальних дозволів на користування надрами для видобування газу збільшилася на **10,5 відс.** (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість діючих спеціальних дозволів на користування нафтогазонасними надрами, виданих протягом 2015–2016 років та I півріччя 2017 року, за даними Держгеонадр

штук

Вид надрокористування	Станом на:			
	01.01.2015	01.01.2016	01.01.2017	01.07.2017
Геологічне вивчення, у тому числі дослідно-промислова розробка родовищ	146	160	188	192
Видобування корисних копалин	360	366	371	374
Виконання робіт (здійснення діяльності), передбачених угодою про розподіл продукції	3	3	3	3
Разом	509	529	562	569
Разом згідно з переліками, наданими ДНВП "Геоінформ України"	498	522	562	561

Слід зазначити, що за результатами опрацювання контрольною групою Рахункової палати переліків діючих спеціальних дозволів (на геологічне вивчення, дослідно-промислому розробку, видобуток), наданих ДНВП "Геоінформ України", виявлені розбіжності з даними Держгеонадр, наданими під час аудиту. Неточності в обліку діючих спеціальних дозволів у подальшому створюють ризики неповного обліку цих дозволів в органах ДФС, що може призводити до ухилення від сплати податків.

Заходи державного геологічного контролю з метою виявлення та запобігання порушенням вимог законодавства у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр проводились Держгеонадрами відповідно до Порядку здійснення державного геологічного контролю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2011 № 1294 (далі – **Порядок № 1294**), який був чинним до 15.04.2017⁹.

Державний геологічний контроль здійснюється шляхом проведення органами державного геологічного контролю планових і позапланових перевірок надрокористувачів (пункт 5 Порядку № 1294).

⁷ З урахуванням сум, які надішли до державного бюджету у 2016 році.

⁸ З урахуванням сум, які надішли до державного бюджету у I півріччі 2017 року.

⁹ Втратив чинність згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 10.03.2017 № 239 "Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України".

Згідно з пунктом 6 Порядку № 1294 планові перевірки надрокористувачів проводяться відповідно до квартального плану проведення перевірок, який затверджується Держгеонадрами до 25 числа останнього місяця кварталу, що передує плановому.

Довідково. Накази за 2015–2016 роки про затвердження планів проведення перевірок надрокористувачів розміщено на веб-сайті Держгеонадр www.geo.gov.ua в підрозділі "Накази Держгеонадр" розділу "Нормативно-правові акти".

Встановлено, що у I півріччі 2015 року та I півріччі 2017 року, враховуючи законодавчо встановлені обмеження на проведення перевірок, планові перевірки органами державного геологічного контролю не планувалися та не проводилися.

Довідково. Відповідно до пункту 8 розділу III "Прикінцеві положення" Закону України від 28.12.2014 № 76 "Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України" (набрав чинності з 01.01.2015) перевірки підприємств, установ та організацій, фізичних осіб-підприємців контролюючими органами (крім Державної фіскальної служби України та Державної фінансової інспекції України) здійснюються **протягом січня-червня 2015 року винятково з дозволу Кабінету Міністрів України або за заявкою суб'єкта господарювання щодо його перевірки.**

Законом України від 03.11.2016 № 1728 "Про тимчасові особливості здійснення заходів державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності" (набрав чинності з 01.01.2017) встановлено **до 31.12.2017 мораторій** на проведення органами державного нагляду (контролю) планових заходів із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності (стаття 2).

Усього протягом 2015–2016 років та I півріччя 2017 року Держгеонадрами проведено **320 планових і позапланових заходів** державного геологічного контролю за користування надрами для видобування газу, у тому числі 260 планових та 60 позапланових заходів, з яких 13 – за зверненням фізичних і юридичних осіб, 47 – за дорученнями правоохоронних органів та органів прокуратури¹⁰.

Аналіз інформації щодо результатів заходів державного геологічного контролю **при використанні надр з метою видобування та геологічного вивчення, дослідницько-промислової розробки** свідчить про **численні порушення надрокористувачами умов користування надрами**. Так, у 2015 році щодо **92,4 відс.** перевірених спеціальних дозволів Держгеонадрами надані приписи про усунення виявлених порушень, у 2016 році цей показник становив **69,8 відсотка**.

Водночас **погіршився стан виконання надрокористувачами приписів Держгеонадр щодо усунення виявлених порушень**. Так, якщо у 2015 році не було виконано **17,0 відс.** приписів Держгеонадр, то у 2016 році цей показник становив **35,6 відс.** (додаток 1).

Довідково. За результатами матеріалів перевірок, що проводились Держгеонадрами з питань державного геологічного контролю надрокористувачів, які розробляли родовища

¹⁰ У 2015 році було проведено 28 позапланових перевірок за зверненнями Генеральної прокуратури України та Прокуратури Харківської області, у 2016 році – 17 позапланових перевірок за зверненнями Генеральної прокуратури України та Роменської місцевої прокуратури Сумської області, за I півріччя 2017 року – дві перевірки за зверненнями Генеральної прокуратури України та Харківської місцевої прокуратури № 6. Органами СБУ перевірки не ініціювались, проте були звернення до Держгеонадр для отримання інформації про проведення заходів геологічного контролю.

для видобування газу, встановлено, що найбільш суттєвими та поширеними порушеннями норм і правил користування надрами були:

при використанні надр з метою видобування газу:

- невиконання особливих умов надрокористування, зазначених у спеціальних дозволах;
- невиконання рекомендацій контролюючих органів щодо усунення виявлених порушень;

- відсутність геологічної та дозвільної документації на розробку родовища;

- відсутність або невиконання програми робіт та плану розробки родовища;

- ненадання до ДНВП "Геоінформ України" обов'язкової щорічної звітності щодо обліку запасів корисних копалин за формою 6-зр (нафта, газ, конденсат, етан, пропан, бутани, гелій);

при використанні надр з метою геологічного вивчення, у тому числі дослідницько-промислової розробки (далі – ДПР):

- невиконання Угоди про умови користування надрами та Програми робіт до неї з геологічного вивчення за термінами та обсягами;

- відсутність плану робіт, проектів ДПР, дозвільної документації;

- невиконання особливих умов надрокористування, зазначених у спеціальних дозволах.

На сьогодні суттєвою проблемою газовидобувної галузі є існування значної кількості газоносних ділянок, де не ведеться видобування газу. Наприклад, станом на 01.07.2017 майже **47 відс. діючих спеціальних дозволів** (270 спеціальних дозволів) на використання нафтогазових родовищ для видобування газу належало НАК "Нафтогаз України", з них за **18,5 відс. спеціальних дозволів** (50 спеціальних дозволів) у дослідженому періоді не здійснювався видобуток природного газу.

На проблему неефективного використання нафтогазоносних надр Рахункова палата звертала увагу за результатами аудиту ефективності справляння та дієвості контролю за надходженням рентної плати за користування надрами для видобування нафти до державного бюджету.

Довідково. Відповідно до статті 26 Кодексу про надра **право користування надрами припиняється**, якщо користувач, зокрема, **нафтогазоперспективних площ та родовищ нафти та газу без поважних причин протягом 180 календарних днів не приступив до користування надрами**. Згідно з частиною першою статті 27 Закону № 2665 у вказаному випадку передбачено **анулювання спеціального дозволу на користування нафтогазоносними надрами**.

Аудитом встановлено, що протягом дослідженого періоду ДФС у вересні **2016 року та липні 2017 року**¹¹ зверталась до Держгеонадр для розгляду питання щодо зупинення, анулювання дії спеціальних дозволів на користування надрами для видобування вуглеводневої сировини (в тому числі природного газу), за якими надрокористувачами подавалися податкові декларації з рентної плати за користування надрами з нульовими показниками видобутку.

Зокрема, у липні **2017 року** ДФС звернулась до Держгеонадр для розгляду питання, зокрема, **щодо зупинення, анулювання дії 144 спеціальних дозволів** на користування надрами для видобування вуглеводневої сировини (в тому числі природного газу), **виданих 75 суб'єктам господарювання**, які подавали в 2015–2016 роках та I півріччі 2017 року податкові декларації з рентної плати за користування надрами з нульовими показниками видобутку. Тобто, **практично за кожним четвертим діючим спеціальним дозволом на**

¹¹ Листи ДФС від 27.09.2016 № 16636/5/99-99-12-03-04-16 та від 25.07.2017 № 1259015/99-99-12-03-04-16.

користування ділянкою надр для видобування природного газу у дослідженому періоді видобуток не здійснювався.

Держгеонадрами, у зв'язку з надходженням зазначеного листа ДФС, прийнято наказ від 28.08.2017 № 374 "Про встановлення термінів" (далі – **Наказ № 374**), яким, зокрема, зобов'язано протягом **10 календарних днів** з моменту отримання повідомлення надати:

- надрокористувачам, наведеним у додатку 1 до цього наказу, інформацію та документальне підтвердження щодо виконання Угоди про умови користування надрами, Програми робіт до Угоди про умови користування надрами за зазначений період часу, а також наявності проектних документів, затверджених в установленому порядку (протоколи Центральної комісії з розробки газових, газоконденсатних, нафтових родовищ (далі – **ЦКР**) Міненерговугілля) та виконання проектних рішень (у додаток 1 включено 107 спеціальних дозволів¹²);

- надрокористувачам, наведеним у додатку 2 до цього наказу, надати пояснення про відсутність сплати рентних платежів за користування надрами за обсяг видобутих вуглеводнів у 2015–2016 роках, надання інформації та документального підтвердження щодо наявності правових підстав для здійснення видобутку вуглеводнів, зокрема наявності затверджених в установленому порядку проектів (протоколи ЦКР Міненерговугілля), виконання проектних рішень за 2015–2016 роки та I півріччя 2017 року, акта про надання гірничого відводу та документів, що посвідчують право на земельну ділянку для потреб, пов'язаних з користуванням надрами (у додаток 2 включено 23 спеціальні дозволи).

На час завершення аудиту в ДФС відсутня інформація про надані зазначеними надрокористувачами – власниками спеціальних дозволів документи та пояснення про несплату рентних платежів за користування надрами за обсяг видобутих вуглеводнів у 2015–2016 роках та I півріччі 2017 року.

Довідково. У листі ДФС від 27.09.2016 № 16636/5/99-99-12-03-04-16 до Держгеонадр надіслано інформацію для розгляду питання щодо зупинення, анулювання дії **122 спеціальних дозволів** на користування надрами для видобування вуглеводневої сировини (в тому числі природного газу), виданих **35 суб'єктам господарювання**, які подавали протягом 2015 року та I півріччя 2016 року податкові декларації з рентної плати за користування надрами з нульовими показниками видобутку.

Аудитом встановлено, що протягом дослідженого періоду **територіальні органи ДФС не приділяли належної уваги з'ясуванню причин декларування суб'єктами господарювання нульових обсягів видобутку газу.** Так, в ГУ ДФС у Львівській області станом на 01.07.2017 декларації з нульовими показниками видобутку газу подавалися за **21 відс.** діючих спеціальних дозволів. При цьому ГУ ДФС у Львівській області направлено запит до Західного міжрегіонального відділу Департаменту державного геологічного контролю Держгеонадр щодо причин декларування суб'єктами господарювання Львівської області нульових обсягів видобутку природного газу за період **2014–2016 років та за 5 місяців 2017 року лише у липні**

¹² З урахуванням змін, внесених наказом Держгеонадр від 26.09.2017 № 430 "Про внесення змін до наказу Держгеонадр від 28.08.2017 № 374".

2017 року¹³. На час завершення аудиту в ГУ ДФС у Львівській області **запитувана інформація не була отримана.**

Інші перевірені головні управління ДФС (у Дніпропетровській, Полтавській, Харківській областях) не здійснювали заходів для з'ясування причин декларування нульових обсягів видобутку природного газу суб'єктами господарювання – користувачами нафтогазоносних ділянок надр.

За результатами проведеного контрольною групою Рахункової палати вибіркового аналізу матеріалів контрольних заходів, проведених Держгеонадрами у дослідженому періоді, та даних ДФС щодо подання надрокористувачами декларацій з рентної плати, виявлено надрокористувачів – власників спеціальних дозволів, які декларували відсутність видобування природного газу, при цьому за результатами зазначених перевірок Держгеонадр встановлено фактичний видобуток природного газу окремими надрокористувачами, зокрема:

- **ПрАТ "Газінвест"** (спеціальний дозвіл № 2979 від 19.07.2007) у 2015–2016 роках подавало декларації (розрахунки) з нульовими показниками видобутку природного газу. Водночас Держгеонадрами в 2015 році під час проведення заходу державного геологічного контролю в ПрАТ "Газінвест" (акт від 17.07.2015 № 2-03/09/2015-02/п-04) встановлено, що у 2015 році на Славецькому родовищі Чеканської площі (спеціальний дозвіл № 2979 від 19.07.2007, термін дії 10 років) проводилось видобування газу. У 2016 році Держгеонадрами повторно проведено захід державного геологічного контролю ПрАТ "Газінвест" (акт від 08.07.2016 № 2-03/09/2016-20/п-85), за результатами якого, серед іншого, встановлено, що на Чеканській площі (спеціальний дозвіл № 2979 від 19.07.2007) річні обсяги видобутку природного газу **за 2015 рік** не відповідають проектним показникам, а саме, **видобуто понад 5,0 млн м³ газу**, що на 19,1 відс. перевищує затверджений ЦКР Міненергівугілля проектний показник – 4,24 млн м³. Накопичений видобуток газу станом на 01.07.2016 становив 92,0 відс. відповідної частини затвердженого ЦКР Міненергівугілля річного проектного показника, тобто, за розрахунками, **у I півріччі 2016 року видобуто 3,9 млн м³** (4,24 млн м³ x 92 / 100). Встановлені факти свідчать про подання ПрАТ "Газінвест" недостовірної інформації щодо обсягів видобутого у 2015–2016 роках природного газу, а отже, ухилення від сплати рентної плати;

- **ТОВ "Укрістгаз"** (спеціальний дозвіл № 5870 від 15.11.2013) подавало у 2015 декларації (розрахунки) з нульовими показниками видобутку природного газу. Водночас Держгеонадрами в ході проведення заходу державного геологічного контролю в ТОВ "Укрістгаз" (акт від 04.12.2015 № 69/5870) встановлено, що **на Краснозаярському родовищі** (спеціальний дозвіл № 5870 від 15.11.2013) **фактичний видобуток вуглеводнів (нафти та розчинного газу) по родовищу за 2015 рік не відповідає проектним вимогам** (інформація про обсяги видобутку відсутня). Це свідчить про можливі ризики подання ТОВ "Укрістгаз" недостовірної інформації щодо обсягів видобутого у 2015 році газу, а отже, ухилення від сплати рентної плати.

Аудитом встановлено, що Держгеонадра не повідомляли ДФС про виявлені за результатами проведених заходів державного геологічного

¹³ Лист від 06.07.2017 № 8564/10/13-01-12-03-12.

контролю порушення, які можуть впливати на повноту та своєчасність сплати рентної плати за користування надрами.

За інформацією Мінприроди, у 2016 році проводилась позапланова перевірка діяльності Держгеонадр (наказ Мінприроди від 02.07.2016 № 239), під час якої, зокрема, перевірялись питання видачі спеціальних договорів на користування надрами (зупинення, анулювання, поновлення дії, внесення змін, видача дублікатів, продовження терміну дії), контролю у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр тощо. Проте інформація щодо результатів цієї позапланової перевірки Мінприроди не надана.

Таким чином, результати проведених Держгеонадрами заходів державного геологічного контролю свідчать про численні порушення надрокористувачами умов користування нафтогазоносними надрами. При цьому у 2016 році більше ніж третина приписів Держгеонадр щодо усунення виявлених порушень надрокористувачами не виконувались.

Водночас за відсутності ефективної взаємодії та обміну інформацією між Держгеонадрами та органами ДФС не приділялась належна увага встановленню причин декларування нульового видобутку природного газу практично за кожним четвертим діючим спеціальним дозволом, а отже, несплати рентної плати.

3.2. Стан ведення обліку платників рентної плати за користування надрами та обсягів видобутку природного газу

Особливістю обліку платників рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин (у тому числі природного газу) є обов'язок платника податків, який отримав спеціальний дозвіл на користування надрами, стати на облік у контролюючому органі за місцем знаходження відповідної ділянки надр (неосновне місце обліку). При цьому **взяття на облік** у контролюючих органах юридичних осіб, їх відокремлених підрозділів, а також самозайнятих осіб здійснюється **незалежно від наявності обов'язку щодо сплати того чи іншого податку та збору** (пункт 1.3 Порядку обліку платників податків і зборів, затвердженого наказом Мінфіну від 09.12.2011 № 1588, зареєстрованим в Мін'юсті 29.12.2011 за № 1562/20300 (далі – **Порядок № 1588**¹⁴).

Відповідно до положень статті 252 Податкового кодексу облік платників рентної плати за користування надрами для видобування природного газу проводився органами ДФС (Міндоходів) на підставі даних Держгеонадр про власників діючих спеціальних дозволів.

Аудитом встановлено, що з метою забезпечення повноти обліку платників за користування надрами ДФС **один раз на рік** надсилалися листи до Держгеонадр щодо надання переліку суб'єктів господарювання, які отримали спеціальні дозволи на користування надрами. Отримані від Держгеонадр в електронному вигляді переліки діючих спеціальних дозволів на користування надрами ДФС направляла до своїх територіальних органів з метою забезпечення повноти обліку платників рентної плати за користування надрами

¹⁴ У редакції наказу Мінфіну від 22.04.2014 № 462 "Про внесення змін до Порядку обліку платників податків і зборів", зареєстрованого в Мін'юсті 14.05.2014 за № 503/25280.

для видобування корисних копалин¹⁵. Крім того, Держгеонадрами періодично, на письмову вимогу ДФС, відповідно до пункту 26 Порядку № 615 надсилалися копії наказів щодо поновлення, зупинення та анулювання дії спеціальних дозволів, зокрема в частині видобування природного газу, які для врахування в роботі ДФС надсилалися до своїх територіальних органів¹⁶.

Довідково. Відповідно до пунктів 26 і 28 Порядку № 615 Держгеонадра подає узагальнену інформацію про надання, переоформлення, зупинення та поновлення дії, анулювання спеціального дозволу на користування надрами та внесення змін до нього на письмову вимогу Держекоінспекції, Міненерговугілля, МОЗ, ДФС, а також органів місцевого самоврядування.

За інформацією ДФС, відповідно до поданої до органів ДФС податкової звітності з рентної плати за користування надрами для видобування природного газу кількість платників цього платежу станом на 01.01.2015 становила **110** суб'єктів господарювання, на 01.01.2016 – **103**, на 01.01.2017 – **124**, на 01.07.2017 – **122** суб'єкти господарювання. Таким чином за два з половиною роки кількість суб'єктів господарювання, які подавали до органів ДФС податкові декларації (розрахунки) з рентної плати за користування надрами для видобування природного газу (в тому числі з нульовими обсягами видобутку), **збільшилась на 11 відсотків**.

У ході проведення аудиту встановлено, що **звірки зазначених даних Держгеонадр з даними обліку платників рентної плати за користування надрами для видобування природного газу, які проводились територіальними органами ДФС, були недостатньо ефективними**.

Рахунковою палатою проведено порівняння даних Держгеонадр щодо діючих спеціальних дозволів на користування нафтогазоносними надрами і даних ДФС щодо стану обліку платників рентної плати за користування надрами для видобування природного газу, за результатами якого **встановлено випадки, коли суб'єкти господарювання своєчасно не стали на облік в органах ДФС за місцезнаходженням ділянки надр**, на користування якою отримали спеціальний дозвіл (за неосновним місцем обліку). Зокрема, не перебували на обліку в органах ДФС у 2015 році – **шість спеціальних дозволів**, у 2015–2016 роках – **11**, у 2015–2016 роках та I півріччі 2017 року – **сім**, у 2016 році та I півріччі 2017 року – **два спеціальні дозволи** (переліки суб'єктів господарювання та спеціальних дозволів наведено в додатку 2).

Під час аудиту в ГУ ДФС у Харківській області також встановлено, що відповідно до даних Держгеонадр ТОВ "Альба Ресурс", ТОВ "Миронівкабудмонтаж" та ТОВ "Укрнафтогазрозвідка" видано спеціальні дозволи на користування надрами на території Харківської області (№ 3965 від 13.01.2011, № 3964 від 13.01.2011 та № 2502 від 22.07.2004 відповідно), які є діючими, але на облік до контролюючих органів за місцезнаходженням цих ділянок надр вони не ставали та звітність не подавали.

¹⁵ Листи ДФС від 17.03.2015 № 9000/7/99-99-15-04-01-17, від 12.05.2016 № 16412/7/99-99-12-03-04-17 та від 05.05.2017 № 11311/7/99-99-12-03-04-17).

¹⁶ Листи ДФС від 30.07.2015 № 28001/7/99-99-15-04-01-17, від 19.08.2015 № 30913/7/99-99-15-04-01-17, від 27.01.2016 № 2609/7/99-99-15-04-01-17, від 30.03.2016 № 10887/7/99-99-15-04-01-17, від 06.05.2016 № 15947/7/99-99-12-03-04-17, від 26.07.2016 № 25143/7/99-99-12-03-04-17, від 21.02.2017 № 4254/7/99-99-12-03-04-17 та від 17.03.2017 № 6544/7/99-99-12-03-04-17.

Встановлено, що податковими інспекціями у Харківській області¹⁷ надсилались письмові звернення до зазначених надрокористувачів з вимогою надати пояснення щодо причин відсутності перебування на обліку. Проте і надрокористувачі повідомили, що вони на облік до податкових органів не ставали, звітність не подавали у зв'язку з тим, що з моменту отримання спеціальних дозволів не здійснювали господарську діяльність з видобування корисних копалин.

При цьому у розділі VII Порядку № 1588, яким регулюються питання порядку взяття на облік за неосновним місцем обліку платників податків, не передбачалося можливості взяття на облік платників податків за неосновним місцем обліку **за рішенням контролюючого органу** у разі, якщо платник податків самостійно не став на такий облік у випадках та у терміни, визначені законодавством, зокрема у разі отримання ним спеціального дозволу на користування надрами для видобування корисних копалин. Так, зазначеним порядком передбачалося взяття на облік платників податків за неосновним місцем обліку **лише на підставі відповідної заяви або повідомлення, поданого безпосередньо платником податків**. У зв'язку з цим органи ДФС не могли притягнути до відповідальності таких суб'єктів господарювання відповідно до вимог статті 120 Податкового кодексу за неподання податкової звітності.

Довідково. Згадана проблема врегульована наказом Мініну від 06.10.2017 № 839 "Про затвердження Змін до Порядку обліку платників податків і зборів", зареєстрованим у Мін'юсті 31.10.2017 № 1328/31196 (**набирає чинності з 09.12.2017**), згідно з яким пункт 13.2 розділу XIII Порядку № 1588 викладено в новій редакції, якою зокрема передбачено, якщо контролюючими органами при здійсненні своїх функцій за результатами перевірок та звірок, або на підставі інформації від третіх осіб, або на підставі даних інших державних органів чи відповідних державних реєстрів встановлено, що у платника податків відповідно до законодавства є обов'язки щодо подання податкових декларацій (розрахунків, звітів) та/або нарахування, утримання або сплати (перерахування) податків, зборів на відповідній території, але такий платник податків не перебуває на обліку або знятий з обліку за неосновним місцем обліку у відповідному контролюючому органі, таким органом вживаються заходи щодо подання таким платником податків документів для взяття на облік за неосновним місцем обліку у порядку, визначеному розділом VII цього Порядку, і такий платник податків обліковується в контролюючому органі за неосновним місцем обліку з ознакою "платник не подав заяви для взяття на облік".

Під час проведення аудиту в ГУ ДФС у Харківській області також встановлено, що за інформацією Держгеонадр, ТОВ "Надра Юзівська" видано спеціальний дозвіл на користування надрами № 4345 від 06.03.2013¹⁸ терміном дії – 50 років, починаючи з 24.01.2013. Як зазначено в спецдозволі, підставою для його надання є **Угода про розподіл продукції**. При цьому ділянка надр розташована у двох областях: **Донецькій та Харківській**.

Проте, в **недотримання вимог пункту 64.6 статті 64 Податкового кодексу**, ТОВ "Надра Юзівська", яке є оператором угоди про розподіл продукції, не обліковується в ГУ ДФС Харківської області як платник окремих

¹⁷ Південна ОДП ГУ ДФС у Харківській області зверталась до ТОВ "Альба Ресурс" та ТОВ "Миронівкабудмонтаж", Харківська ОДП ГУ ДФС у Харківській області – до ТОВ "Укрнафтогазрозвідка".

¹⁸ Вид корисної копалини: газ природний, газ природний вугільних шахт (метан), газ сланцевих товщ, газ центрально-басейнового типу, конденсат, нафта.

податків, у зв'язку з чим звітність вказаним підприємством за місцем розташування ділянки надр не подавалась за весь період проведення аудиту.

Довідково. За наданим поясненнями посадовими особами ГУ ДФС Харківської області, між державою Україна, компанією "Шелл" і ТОВ "Надра Юзівська" була підписана угода про розподіл продукції (далі – УРП) на пошук, розвідку й видобуток вуглеводнів на Юзівській ділянці надр. Юзівська ділянка надр перебуває в Дніпровсько-Донецькому нафтогазоносному басейні на території двох областей: Донецької й Харківської. У зв'язку із ситуацією на сході України у липні 2014 року компанія "Шелл" оголосила про настання форс-мажору в рамках УРП. Унаслідок змін обставин реалізації проекту компанія "Шелл" почала обговорення зі сторонами УРП про вихід із УРП відповідно до передбачених угодою умов та у 2015 році згорнула діяльність через військові дії на Донбасі та зменшення світових цін на енергоресурси. На теперішній час вирішується питання зміни учасників угоди та ділянок надр, на території яких буде розпочато роботи.

Під час аудиту в ГУ ДФС у Полтавській області встановлено, що ТОВ "Аркона Газ – Енергія" 18.05.2017 видано спеціальний дозвіл на родовище Свистунівське – Червонолуцьке, розташоване у Гадяцькому та Лохвицькому районах Полтавської області. Проте, **враховуючи що ДФС лише на початку кожного року запитує в Держгеонадрах інформацію про діючі спеціальні дозволи, в ГУ ДФС у Полтавській області була відсутня інформація про зазначений спеціальний дозвіл, виданий ТОВ "Аркона Газ – Енергія".** Тільки під час проведення Рахунковою палатою аудиту, а саме 29.09.2017, ТОВ "Аркона Газ – Енергія" взято на облік як платника окремих податків в головному офісі та Лохвицькому відділенні Гадяцької ОДПІ, а також застосовано штрафні санкції за неподання звітності з рентної плати за користування надрами за червень, липень та серпень 2017 року у сумі 0,2 тис. гривень.

Аудитом встановлено, що **інформація Держгеонадр про перелік діючих спеціальних дозволів на користування надрами, яка надавалась органам ДФС, була неповною.** Так, під час аудиту в ГУ ДФС у Дніпропетровській області виявлено, що у 2015 році до зазначеного переліку Держгеонадр не увійшли **два надрокористувачі**, які обліковувались платниками рентної плати у I кварталі 2015 року – ТОВ фірма "ХАС" (спеціальні дозволи № 3117 від 12.08.2003, № 3118 від 12.08.2003, № 5011 від 03.09.2009), ТОВ "Карпатигаз" (спеціальний дозвіл № 2273 від 12.10.2000). У 2017 році до Переліку Держгеонадр не увійшов **один надрокористувач**, який подавав податкові декларації з рентної плати за користування надрами для видобування природного газу – ПАТ "Укрнафта" (№ 2727 від 06.06.2002, № 2142 від 23.02.2000).

Облік запасів корисних копалин, в тому числі і природного газу, здійснюється Держгеонадрами на підставі наказу Мінприроди від 14.03.2016 № 97, зареєстрованого в Мін'юсті 30.05.2016 за № 789/28919 (далі – **Наказ № 97**), яким затверджено форми звітності щодо обліку запасів корисних копалин та інструкції з їх заповнення.

Довідково. До набрання чинності **Наказом № 97 застосовувалася звітність, затверджена наказом Державної геологічної служби Мінприроди України від 22.01.2009 № 4 "Про затвердження звітної документації щодо запасів та використання корисних копалин (нафта, газ, конденсат, етан, пропан, бутани, гелій)".**

Згідно з Інструкцією із заповнення форми звітності № 6-ГР (нафта, природний газ, конденсат, етан, пропан, бутани, гелій) (річна) "Звітний баланс запасів корисних копалин за 20__ рік", затвердженою **Наказом № 97**, для

здійснення обліку запасів і ресурсів нафти, природного газу та наявних у них корисних компонентів, отримання систематизованої інформації про їх кількість, якість, ступінь геологічної та техніко-економічної вивченості і рівень промислового освоєння, а також відомостей про видобуток і втрати нафти, природного газу та наявних у них корисних компонентів для прийняття управлінських рішень щодо забезпеченості економіки України достовірними та вірогідними запасами вуглеводневої сировини **складається форма звітності № 6-ГР**. Форму 6-ГР користувачі надр подають до Держгеонадр до 05 лютого року, наступного за звітним.

Довідково. Станом на 01.01.2017 в Україні обліковувалося **402 родовища природного газу, на яких розміщено 5 116 свердловин**. Найбільшими родовищами в Україні є Шебелинське (балансові запаси 110,6 млрд м³), Єфремівське (73,3 млрд м³), Західно-Хрестищенське (73,3 млрд м³), Яблунівське (59,6 млрд м³), Мелихівське (57,6 млрд м³).

Аудитом встановлено, що інформація про узагальнені обсяги видобутку природного газу в Україні, надані Рахунковій палаті Міненерговугіллям, Держгеонадрами, Держстатом та ДФС, мають відмінності (табл. 2).

Таблиця 2

Обсяги видобування природного газу протягом 2015–2016 років та I півріччя 2017 року

млн м³

Період	Показники видобування природного газу за даними:				Відхилення показників		
	Міненерговугілля	Держгеонадр	Держстату	ДФС	ДФС від Міненерговугілля	ДФС від Держгеонадр	ДФС від Держстату
2015 р.	19 896	19 908	19 853	19 694	-202	-214	-159
2016 р.	19 987	20 037	20 052	20 130	143	93	78
I півріччя 2017 р.	–	–	9 948	9 808	–	–	-140

Таким чином, у 2015 році задекларовані платниками податків обсяги видобутку природного газу були меншими, ніж ті, про які вони звітували іншим державним органам, а отже, є ризики, що податкові зобов'язання з рентної плати з легально видобутого природного газу, за розрахунками, були **занижені на 237–319 млн гривень**¹⁹.

Слід зазначити, що ДФС запитує інформацію щодо обсягів видобутку природного газу тільки в Держгеонадрах, при цьому в Міненерговугіллі та Держстаті відповідна інформація не запитується та не аналізується.

Довідково. За інформацією Міненерговугілля, у 2015 і 2016 роках **73 відс.** загальних обсягів видобутого в Україні природного газу припадало на ПАТ "Укргазвидобування" (14 529 млн м³ та 14 603 млн м³), на ПАТ "Укрнафта" цей показник становив **7,6 та 6,5 відс.** (1 503 млн м³ та 1 297 млн м³ відповідно).

Отже, діючий на сьогодні порядок інформування Держгеонадрами за письмовими запитами органів ДФС з питань надання спеціальних дозволів на користування надрами, в тому числі для видобування природного газу, не сприяє забезпеченню повноти і своєчасності обліку

¹⁹ У 2015 році надійшло 29 262,2 млн грн рентної плати за користування надрами для видобування природного газу. Таким чином, за один млн м³ видобутого природного газу сплачувалось в середньому 1,49 млн грн зазначеного платежу.

платників рентної плати. При цьому інформація, що надавалася Держгеонадрами у дослідженому періоді, була неповною.

Водночас окремими територіальними органами ДФС не забезпечено належного рівня організації та проведення заходів з постійного контролю за повнотою обліку платників рентної плати за користування надрами для видобування природного газу, що створює ризики несплати ними належних платежів до державного бюджету.

3.3. Оцінка обґрунтованості планування та динаміки надходжень рентної плати за користування надрами для видобування природного газу

Підпунктом 8 пункту 4 Положення про Міністерство фінансів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 № 375, встановлено, що Мінфін, відповідно до покладених на нього завдань, визначає основні організаційно-методичні засади бюджетного планування, які використовуються, зокрема, для розроблення проекту Державного бюджету України та прогнозу Державного бюджету України на наступні за плановим два бюджетних періоди.

Методика прогнозування надходжень платежів за користування надрами (для видобування вуглеводнів) затверджена директором департаменту податкової, митної політики та методології бухгалтерського обліку 28.08.2014 (далі – **Методика**), а отже, цей документ не є організаційно-розпорядчим документом Мінфіну.

Відповідно до Методики, з метою планування, як джерела інформації передбачається використовувати показники прогнозу економічного та соціального розвитку України, дані Мінекономрозвитку, Міненерговугілля, Казначейства, а також дані статистичних та/або контролюючих органів, НАК "Нафтогаз України".

На етапі підготовки проектів Державного бюджету України на 2015–2017 роки ДФС направляла Мінфіну пакети документів, які містили пропозиції щодо формування дохідної частини державного бюджету на відповідний рік, зокрема, щодо розрахунків рентної плати за користування надрами для видобування природного газу.

Індикативні показники доходів помісячного розпису Мінфіну з надходжень рентної плати за користування надрами для видобування природного газу доводились ДФС відповідно до додатка № 1 до законів України про Державний бюджет України на відповідний рік²⁰ за ККДБ 13030800 "Рентна плата за користування надрами для видобування природного газу".

За результатами аудиту встановлено, що протягом 2015–2016 років та I півріччя 2017 року ДФС не забезпечено виконання планових показників надходження рентної плати за користування надрами для видобування природного газу в загальній сумі **18 370,8** млн грн (табл. 3).

²⁰ Закон України від 28.12.2014 № 80 "Про Державний бюджет України на 2015 рік", Закон України від 25.12.2015 № 928 "Про Державний бюджет України на 2016 рік", Закон України від 21.12.2016 № 1801 "Про Державний бюджет України на 2017 рік".

Стан виконання індикативних показників доходів державного бюджету з надходжень рентної плати за користування надрами для видобування природного газу в 2015–2016 роках та I півріччі 2017 року

млн грн

Показник		2015 р.	2016 р.	I півріччя 2017 р.
Прогнозний показник ДФС		16 058,3	38 901,6	33 276,1*
Індикативний показник Мінфіну, доведений до ДФС		30 766,1	42 927,8	23 160,4
Фактичне надходження		29 262,2	31 270,8	17 950,5
Виконання індикативних показників Мінфіну	(%)	95,1	72,8	77,5
	(+/-)	-1 503,9	-11 657,0	-5 209,9
Нараховані суми рентної плати відповідно до декларацій		29 217,4	35 879,6	15 175,9
Сума переоплат на кінець періоду		2 187,4	74,4	3 396,4
Виконання індикативних показників Мінфіну без урахування переоплат	(%)	88,0	72,7	62,8
	(+/-)	-3 691,3	-11 731,4	-8 606,3

* прогнозний показник на весь 2017 рік.

Слід зазначити, що у 2015 році та I півріччі 2017 року **на покращення стану виконання планових показників суттєво вплинули суми переоплат за цим платежем.**

Встановлено, що у 2015 році надходження рентної плати за користування надрами для видобування природного газу збільшились **у 3,4 раза**, порівняно з 2014 роком (у 2014 році рентної плати за користування надрами для видобування природного газу надійшло – 8 656,6 млн грн), за рахунок різкого підвищення ставок на природний газ – **у 3,5 раза** для потреб побутових споживачів та виробників теплової енергії, **у 2–2,2 раза** для інших потреб залежно від глибини залягання покладів та запроваджені окремі ставки з видобутку природного газу під час виконання договорів про спільну діяльність.

На збільшення надходжень у 2016 році, порівняно з 2015 роком, вплинуло **збільшення у три рази ціни на природний газ** для побутових споживачів та виробників теплової енергії (з 01.05.2016, з 1 590 грн до 4 849 грн), а також збільшення видобутку природного газу на 436 млн м³, або на 2,2 відсотка.

До неналежного рівня виконання планових показників надходжень рентної плати за користування надрами для видобування природного газу призвело, в першу чергу, збільшення податкового боргу з цього платежу, а також зменшення декларування видобутку природного газу за договорами спільної діяльності, у зв'язку із розірванням частини таких договорів (Мінфіном при плануванні надходжень рентної плати у 2016 році використано показник обсягу видобування природного газу за договорами про спільну діяльність – 4,2 млрд м³, фактично такий видобуток становив 1,2 млрд м³, або **в 3,5 раза менше**).

Аудитом встановлено, що завищення у 2015 році індикативних показників надходження рентної плати за користування надрами для видобування природного газу, доведених ДФС до головних управлінь на 550,0 млн грн, порівняно з показниками Мінфіну, пов'язано з рішенням ДФС компенсувати зниження надходжень з рентної плати за користування надрами для

видобування корисних копалин загальнодержавного значення. У 2016 та 2017 роках індикативні показники надходжень рентної плати, затверджені Мінфіном, направлялись ДФС до підпорядкованих головних управлінь без коригувань. Інформація щодо стану виконання доведених індикативних показників у розрізі окремих територіальних органів ДФС наведена в додатку 3.

Аналіз стану виконання територіальними органами доведених ДФС індикативних показників надходження рентної плати для видобування природного газу свідчить про **неврахування ДФС реальної бази оподаткування в окремих областях**. Так, у 2015 році рівень виконання індикативних показників надходження рентної плати коливався **від 28,1 відс.** по ГУ ДФС у Чернігівській області до **140,6 відс.** по ГУ ДФС у Луганській області, у 2016 році – від **24,0 відс.** по ГУ ДФС у Чернігівській області до **152,8 відс.** по ГУ ДФС у Донецькій області. У I півріччі 2017 року ситуація щодо обґрунтованості доведених до територіальних органів індикативних показників надходження рентної плати дещо покращилась. Так, рівень їх виконання у I півріччі 2017 року коливався **від 74,1 відс.** по ГУ ДФС у Закарпатській області до **122,6 відс.** по ГУ ДФС у Сумській області. Слід зазначити, що на I півріччя 2017 року ДФС було доведено Офісу ВПП індикативний показник надходжень рентної плати за користування надрами для видобування природного газу в обсязі **4,3 млн грн**, проте до державного бюджету не надійшло ні копійки.

Отже, ДФС у дослідженому періоді не забезпечено доведення до територіальних органів обґрунтованих індикативних показників надходження рентної плати за користування надрами для видобування природного газу, а також належної координації дій своїх територіальних органів, спрямованих на забезпечення виконання ними планових завдань з мобілізації надходжень з рентної плати до державного бюджету.

У 2015 році та I півріччі 2017 року значний відсоток надходжень рентної плати за користування надрами для видобування природного газу забезпечено за рахунок переплат з цього платежу.

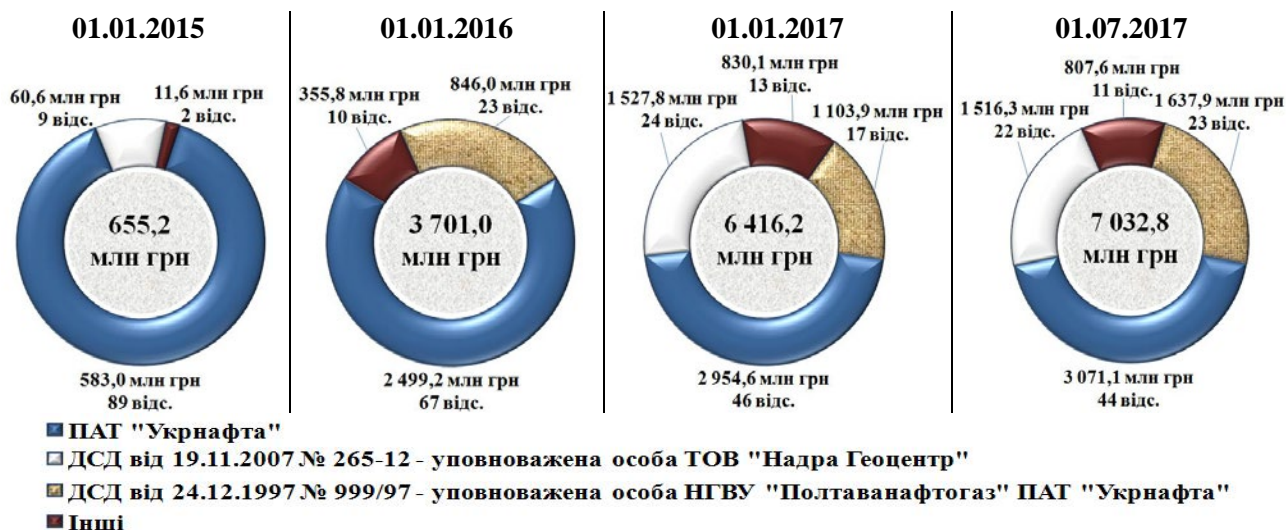
3.4. Аналіз стану виконання повноважень з питань забезпечення повноти та своєчасності сплати до державного бюджету рентної плати за користування надрами для видобування природного газу

В ході аудиту встановлено, що протягом досліджуваного періоду ДФС **не запобігло тенденції до зростання податкового боргу з рентної плати за користування надрами для видобування природного газу**. Так, протягом 2015 року борг з рентної плати **збільшився майже в шість разів** (з 655,2 млн грн станом на 01.01.2015 до 3 701,0 млн грн станом на 01.01.2016), протягом 2016 року майже **у два рази** (до 6 416,4 млн грн станом на 01.01.2017), у I півріччі 2017 року – **на 10 відс.** (до 7 032,8 млн грн станом на 01.07.2017).

Значна частина податкового боргу з рентної плати за користування надрами для видобування природного газу формувалась за **податковими зобов'язаннями, самостійно визначеними платниками податків**, у т. ч. розстроченими, термін сплати яких настав. Питома вага таких джерел виникнення боргу протягом 2015–2016 років та I півріччя 2017 року **становила від 86,5 відс. до 98,4 відсотка**.

Діаграма. Питома вага податкового боргу з рентної плати за користування надрами для видобування природного газу за суб'єктами господарювання у 2015–2016 роках та I півріччі 2017 року

Станом на:

Наведені на діаграмі дані свідчать, що левову частину податкового боргу зазначеного платежу, яка протягом дослідженого періоду **коливалась від 87 до 98 відс.**, було сформовано **трьома надрокористувачами** – ПАТ "Укрнафта", за Договором про спільну діяльність (далі – ДСД) від 24.12.1997 № 999/97 – уповноважена особа НГВУ "Полтаванафтогаз" ПАТ "Укрнафта", та ДСД від 19.11.2007 № 265-12 – уповноважена особа ТОВ "Надра Геоцентр".

На початок 2015 року близько 90 відс. загальної суми податкового боргу з рентної плати за користування надрами для видобування природного газу обліковувалось за ПАТ "Укрнафта". Станом на 01.07.2017 частка товариства (із загальної суми боргу) зменшилась до 44 відс., при цьому сума податкового боргу за вказаний період збільшилась з **583,0 млн грн до 3 071,1 млн грн**, тобто **борг збільшився майже в 5,3 рази**.

Протягом 2015–2016 років та I півріччя 2017 року **утворено та нарощено податковий борг** за ДСД від 24.12.1997 № 999/97 – уповноважена особа НГВУ "Полтаванафтогаз" ПАТ "Укрнафта" з **846,0 млн грн** станом на 01.01.2016 (23 відс. загальної суми боргу) до **1 637,9 млн грн** станом на 01.07.2017 (17 відс.), тобто **борг збільшився майже в два рази**.

За наявності боргу на початок 2015 року, що обліковувався за ДСД від 19.11.2007 № 265-12 – уповноважена особа ТОВ "Надра Геоцентр", суб'єктом погашено суму боргу протягом вказаного періоду. Однак уже в 2016 році суб'єктом господарювання **утворено новий борг в сумі 1 527,8 млн грн**, питома вага якого становила 24 відс. загальної суми боргу станом на 01.01.2017. Станом на 01.07.2017 вказана сума боргу не зазнала суттєвих змін.

Разом з тим за ДСД від 19.11.2007 № 265-12 – уповноважена особа ТОВ "Надра Геоцентр" у 2015 році органами ДФС прийнято рішення та укладено договорів про розстрочення грошових зобов'язань (податкового боргу) з рентної плати за користування надрами для видобування природного газу на загальну суму **500,5 млн грн**, із яких сплачено до державного бюджету лише **13,3 млн грн**, або **0,9 відс.**, у 2016 році укладено таких

договорів на суму **906,8** млн грн, однак розстрочені суми до державного бюджету суб'єктом взагалі не вносились.

За іншими суб'єктами господарювання значні суми податкового боргу з рентної плати за користування надрами для видобування природного газу здебільшого **утворились протягом 2015 року та продовжували нарощуватися**. Так, за ДСД від 15.09.2004 № 927 – уповноважена особа ТОВ "Цефей", в порівнянні з боргом станом на початок 2016 року, сума **збільшилася на 68 відс.**, і станом на 01.07.2017 становила 286,6 млн грн, за ДСД від 13.10.2004 № 1747 – уповноважена особа ТОВ "Карпатнадраінвест" **борг збільшився на 54 відс.** і становила 156,4 млн гривень.

Слід зазначити, що податковий борг за ДСД від 15.09.2004 № 927 – уповноважена особа ТОВ "Цефей" виник унаслідок несплати поточних податкових зобов'язань терміном на 20.05.2015. У зв'язку з цим ГУ ДФС у Полтавській області в грудні 2015 року звернулось²¹ до ДФС та Полтавської обласної ради з ініціативою **щодо порушення перед Держгеонадрами питання про призупинення терміну дії спеціальних дозволів** на дослідно-промислому розробку та експлуатацію родовищ нафти і природного газу на території Полтавської області, які використовуються в рамках спільної діяльності та власником яких є ПАТ "Укргазвидобування", до погашення податкової заборгованості. Однак відповідні **спеціальні дозволи до теперішнього часу є діючими і їх дія не призупинялась**.

Протягом 2015–2016 років за цим договором укладено договорів про розстрочення податкових зобов'язань на загальну суму **43,2** млн грн, із яких **сплачено лише 3,6** млн грн, або **8,3** відс., в тому числі достроково – 0,8 млн гривень.

Під час перевірки ГУ ДФС у Харківській області також встановлено, що у зв'язку з порушенням термінів сплати розстрочених зобов'язань ДСД від 19.11.2007 № 265-12 – уповноважена особа ТОВ "Надра Геоцентр" та ДСД від 13.10.2004 № 1747 – уповноважена особа ТОВ "Карпатнадраінвест" головне управління, за ініціативою районних ОДПІ, **зверталось²² до ДФС з пропозицією щодо скасування розстрочення грошових зобов'язань, наданих вказаним суб'єктам господарювання, проте рішення ДФС про скасування розстрочення грошових зобов'язань щодо вказаних вище платників рентної плати до головного управління не надходило**.

Крім того, аналізом наданих до аудиту матеріалів щодо розстрочення грошових зобов'язань (податкового боргу) з рентної плати за користування надрами для видобування природного газу, під час перевірки ГУ ДФС у Полтавській області, встановлено, що **прийняття органами ДФС рішень про надання розстрочень грошових зобов'язань (податкового боргу), зокрема на центральному рівні, здійснювалось з порушенням вимог статті 100 Податкового кодексу та Порядку № 574**, так як, в окремих випадках, рішення ДФС про надання таких розстрочень приймалися раніше, ніж головним управлінням передавалися відповідні матеріали до розгляду та прийняття рішення.

²¹ Листи від 07.12.2015 № 6843/8/16-31-23-25 та від 07.12.2015 № 332/9/16-31-23-26.

²² Листи від 15.07.2015 № 2708/8/20-40-23-01, від 17.07.2015 № 2771/8/20-40-23-01-20 та від 30.07.2015 № 3015/8/20-40-23-01-20.

Довідково. Пунктом 3.1 Порядку № 574, зокрема, передбачено, що для розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу) платник податків звертається до органу доходів і зборів за місцем свого обліку або за місцем обліку такого грошового зобов'язання (податкового боргу) з письмовою заявою.

У разі якщо рішення про розстрочення (відстрочення) приймається органом доходів і зборів вищого рівня, орган доходів і зборів за місцем обліку платника податків або за місцем обліку його грошових зобов'язань (податкового боргу) протягом 10 календарних днів розглядає заяву платника, здійснює аналіз його фінансового стану та формує відповідний висновок про можливість надання розстрочення (відстрочення), який разом з копіями документів, доданих платником до заяви, надсилає на адресу органу доходів і зборів вищого рівня. Якщо рішення приймається Міністерством доходів і зборів України (пункт 3.2 Порядку № 574), розгляд заяви платника податків здійснюється у такому самому порядку.

Так, наприклад, рішення № 28, № 29 та № 30 про розстрочення сплати грошових зобов'язань ТОВ "Цефей" (уповноважена особа за ДСД від 15.09.2004 № 927) із рентної плати за користування надрами для видобування природного газу в загальній сумі 16,2 млн грн прийнято ДФС 19.02.2016, тоді як матеріали для розгляду та прийняття відповідного рішення **направлені ГУ ДФС у Полтавській області тільки 25.02.2016**²³. При цьому лист ДФС про прийняття рішень щодо надання розстрочення **надісланий до головного управління 02.03.2016**²⁴.

Аналогічно висновок щодо можливості розстрочення грошових зобов'язань із рентної плати за користування надрами для видобутку природного газу ПАТ "Укргазвидобування" **направлено ГУ ДФС у Полтавській області**²⁵ **до ДФС 01.11.2016**, а рішення № 243 – № 248 про розстрочення **прийняті ДФС ще 28.10.2016**.

За інформацією ДФС, станом на 01.01.2016 загальна сума діючих розстрочень (відстрочень), наданих платникам рентної плати за користування надрами для видобування природного газу, становила **1 247,7 млн грн** (з них, грошових зобов'язань – 547,7 млн грн, податкового боргу – 673,0 млн грн), станом на 01.01.2017 та 01.07.2017 діючі розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу) з рентної плати за користування надрами для видобування газу були відсутні.

У цілому протягом 2015–2016 років та I півріччя 2017 року із загальної кількості боржників рентної плати за користування надрами для видобування природного газу (33 суб'єкти господарювання) **за двома третинами цих боржників сума боргу збільшувалась або залишалась незмінною**, при цьому розстрочені грошові зобов'язання та/або податковий борг **окремі суб'єкти господарювання не сплачували взагалі, або сплачували в мізерних обсягах**, що призводило до подальшого збільшення податкового боргу. Така ситуація свідчить про **неефективність вжитих органами ДФС заходів з метою погашення боргу та недопущення його зростання**.

Разом з тим під час аудиту контрольній групі Рахункової палати Департаментом погашення боргу ДФС не надано інформації про вжиті заходи щодо стягнення сум податкового боргу та запобігання його зростанню, в тому числі із зазначеного платежу.

²³ Лист від 25.02.2016 № 954/8/16-321-23-23.

²⁴ Лист від 02.03.2016 № 7521/7/99-99-23-04-17.

²⁵ Лист від 01.11.2016 № 5564/8/16-31-17-23.

Аудитом встановлено, що протягом 2015–2016 років продовжували діяти судові рішення, на підставі яких територіальним органам ДФС, їх посадовим та службовим особам, крім органу ДФС за основним місцем обліку надрокористувачів (переважно – це Офіс ВПП), було заборонено приймати рішення про призначення податкових керуючих, вчиняти дії, спрямовані на виконання уже прийнятих рішень про призначення податкових керуючих, а також вчиняти будь-які інші дії, спрямовані на виконання повноважень податкового керуючого. Як наслідок, практично всі заходи з погашення податкового боргу з рентної плати, які здійснювались територіальними органами ДФС, були безрезультативними.

Довідково. Наприклад, вчинення будь-яких дій щодо призначення податкових керуючих, а також виконання повноважень податкового керуючого, прийнятих територіальними органами ДФС за неосновним місцем обліку ПАТ "Укрнафта", яке є найбільшим боржником з рентної плати за користування надрами, в тому числі для видобування природного газу, заборонені постановою Окружного адміністративного суду (далі – ОАС) м. Києва від 10.11.2014 № 826/14102/14. Як зазначено в згаданій постанові ОАС м. Києва, оскільки плату за користування надрами для видобування корисних копалин здійснює ПАТ "Укрнафта", яке отримало спеціальні дозволи на користування надрами та має податковий борг, **призначати такому платнику податків податкового керуючого має контролюючий орган за місцем реєстрації такої юридичної особи.** Ухвалою Київського апеляційного адміністративного суду від 22.01.2015 та ухвалою Вищого адміністративного суду України від 14.04.2015 вказану вище постанову ОАС м. Києва залишено без змін.

При цьому слід зазначити, що контрольній групі Рахункової палати **Офісом ВПП не надано (без пояснення причин) інформації про взаємодію Офісу ВПП (Центрального офісу ВПП) з іншими територіальними органами ДФС при проведенні заходів, спрямованих на погашення податкового боргу з рентної плати, що обліковувався за великими платниками податків.**

Довідково. Відповідно до переліку податків, зборів, платежів та інших доходів бюджету, закріплених за структурними підрозділами Офісу ВПП, затвердженого наказом Офісу ВПП від 14.12.2016 № 1099, рентна плата за користування надрами для видобування природного газу (13030800) закріплена за Управлінням податкового супроводження відповідних галузей, Управлінням податкового супроводження фінансових установ, Управлінням податкового супроводження відповідних галузей територіальних управлінь (відділень); надходження сум реструктурованої заборгованості зі сплати рентної плати за користування надрами (13030500) – за Управлінням погашення боргу, відділами (секторами) погашення боргу територіальних управлінь.

За результатами аудиту встановлено, що й після розширення з 01.01.2017 повноважень контролюючих органів, зокрема щодо **стягнення за рішенням керівника (його заступника або уповноваженої особи) контролюючого органу коштів за рахунок готівки та/або коштів з рахунків платників податків у банках, у випадках, передбачених пунктом 95.5 статті 95 Податкового кодексу, ситуація зі стягненням податкового боргу з рентної плати органами ДФС не поліпшилась і податковий борг з цього платежу продовжував зростати.**

Довідково. Відповідно до абзацу другого пункту 95.5 статті 95 Податкового кодексу в редакції з урахуванням змін, внесених Законом № 1797, у разі якщо податковий борг виник у результаті несплати грошового зобов'язання та/або пені, визначених платником податків у податковій декларації або уточнюючому розрахунку, що подається контролюючому органу в установлені цим Кодексом строки, **стягнення коштів за рахунок готівки, що належить такому платнику податків, та/або коштів з рахунків такого платника у банках здійснюється за рішенням керівника (його заступника або уповноваженої особи)**

контролюючого органу без звернення до суду, за умови якщо такий податковий борг перевищує 5 млн грн та не сплачується протягом 90 календарних днів, наступних за останнім днем граничного строку його сплати, та відсутні зобов'язання держави щодо повернення такому платнику податків помилково та/або надміру сплачених ним грошових зобов'язань.

Аудит засвідчив **низький рівень методологічного супроводження ДФС** роботи власних територіальних органів. Так, під час перевірки ГУ ДФС у Львівській області встановлено, що на адресу Офісу ВПП (за місцем основної реєстрації надкористувача) управлінням надіслано листа (від 20.03.2017 № 1218/8/13-01-17-01-10), в якому зазначено, що рішення про стягнення податкового боргу відповідно до вимог пункту 95.5 статті 95 Податкового кодексу має бути прийняте Офісом ВПП. У свою чергу, за інформацією ГУ ДФС у Львівській області, Офіс ВПП листом від 27.03.2017 звернувся до ДФС із проханням надати роз'яснення, яким територіальним органом повинно прийматись рішення керівника про стягнення податкового боргу надкористувача з рентних платежів. За відсутності такого роз'яснення протягом тривалого часу, ГУ ДФС у Львівській області звернулося безпосередньо до ДФС (лист від 15.08.2017 № 3910/8/13-01-170-01-10) щодо надання роз'яснення. **На день завершення аудиту роз'яснення щодо вказаного питання відсутнє.**

Отже, ДФС не забезпечено належної організації роботи з погашення податкового боргу з рентної плати за користування надрами для видобування природного газу та запобігання його зростанню. Як наслідок, податковий борг із зазначеного платежу за два с половиною роки збільшився майже в 11 разів.

Унаслідок бездіяльності ДФС з 01.01.2017 територіальним органам ДФС не надається роз'яснення, яким територіальним органом (за основним чи неосновним місцем обліку) повинно прийматись рішення керівника про погашення податкового боргу з рентних платежів за рахунок готівки, що належить платникам податків, та/або коштів з їх рахунків у банках у випадках, передбачених пунктом 95.5 статті 95 Податкового кодексу, що обмежує такі органи в діях щодо погашення податкового боргу, зокрема з рентної плати за користування надрами для видобування природного газу.

3.5. Результативність контрольно-перевірочної роботи територіальних органів ДФС щодо дотримання податкового законодавства платниками рентної плати за користування надрами для видобування природного газу

Згідно з пунктом 75.1 статті 75 Податкового кодексу **контролюючі органи мають право проводити камеральні, документальні (планові або позапланові; виїзні або невиїзні) та фактичні перевірки.**

Відповідно до Звіту "Аудит-1" "Про результати роботи підрозділів аудиту", затвердженого наказом ДФС від 07.06.2017 № 411 (далі – Звіт "Аудит-1"), ведеться облік результатів контрольно-перевірочної роботи в розрізі головних управлінь ДФС в областях, м. Києві, Офісу ВПП. Слід зазначити, що **облік результатів контрольно-перевірочної роботи в Звіті "Аудит-1" за платниками податків, окремими групами платників податків або галузями**

щодо повноти нарахування та сплати донарахованих сум податків не ведеться.

Протягом 2015–2016 років та I півріччя 2017 року органами ДФС проведено 10 496 камеральних перевірок, з яких за 212 встановлені порушення податкового законодавства з питань повноти нарахування та своєчасності сплати рентної плати за користування надрами для видобування природного газу, донараховано рентної плати на суму **4 486,6 млн грн**, штрафних санкцій – **337,4 млн гривень**. За інформацією ДФС, суми донарахованих грошових зобов'язань з рентної плати для видобування природного газу за результатами камеральних перевірок оскаржуються платниками податків у судовому порядку.

Аудитом в ГУ ДФС у Харківській області встановлено, що за даними АІС "Податковий блок"²⁶ станом на 01.09.2017 за шістьма підприємствами обліковуються "умовно нараховані" штрафні санкції за несвоєчасну сплату узгодженого податкового зобов'язання на загальну суму **20,1 млн гривень**. При цьому п'яти підприємствам умовне нарахування штрафних санкцій здійснене ще в 2015 році в загальній сумі майже **9,9 млн гривень**. Тобто **штрафні санкції до платників рентної плати за користування надрами для видобування природного газу фактично не застосовані**, оскільки Слобожанською ОДПІ²⁷ камеральні перевірки своєчасності сплати узгоджених податкових зобов'язань не проводились.

У період проведення аудиту на вимогу контрольної групи територіального управління Рахункової палати по Харківській, Сумській та Полтавській областях (у м. Харків) фахівцями відділу адміністрування податків і зборів з юридичних осіб території обслуговування Слобожанської ОДПІ складені акти камеральних перевірок та донараховано штрафних санкцій за несвоєчасну сплату суб'єктами господарювання узгодженого податкового зобов'язання²⁸ на загальну суму **4,1 млн гривень**.

Це свідчить про бездіяльність начальника Слобожанської ОДПІ ГУ ДФС у Харківській області, що **відповідно до пункту 109.1 статті 109 Податкового кодексу є податковим правопорушенням**.

Водночас за даними АІС "Податковий блок", залишились умовно нараховані (фактично не застосовані) штрафні санкції на загальну суму **4,5 млн грн** (ПАТ "Шахта ім. О.Ф. Засядька" – 4,5 млн грн, ДСД від 24.03.2004 № 493 – уповноважена особа ТОВ "Карпатигаз" – 0,015 млн гривень).

Довідково. За поясненнями начальника відділу адміністрування податків і зборів з юридичних осіб території обслуговування Слобожанської ОДПІ умовно нараховані штрафні санкції не можуть бути застосовані у зв'язку з недосконалістю програмного забезпечення АІС "Податковий блок", зокрема:

- за ДСД від 24.03.2004 № 493 – уповноважена особа ТОВ "Карпатигаз" умовно нараховані в автоматичному режимі суми штрафних санкцій в розмірі 14,9 тис. грн

²⁶ Введена в експлуатацію з 01.01.2013 відповідно до наказу ДПС від 24.12.2012 № 1197.

²⁷ Місце реєстрації платників податків – колишня Богодухівська ОДПІ (Богодухівський та Краснокутський райони).

²⁸ Акти: від 29.09.2017 № 13916/20-40-12-07-19 за ДСД від 10.06.2002 № 3 – уповноважена особа ТОВ "Карпатигаз" на суму **1 857,6 тис. грн**; від 04.10.2017 № 14478/20-40-12-07-19 за ДСД від 04.02.2004 № 60 – уповноважена особа ТОВ Фірма "ХАС" – **46,5 тис. грн**; від 04.10.2017 № 1479/20-40-12-07-19 за ДСД від 13.10.2004 № 1747 – уповноважена особа ТОВ "Карпатинадраінвест" на суму **2 156,9 тис. гривень**.

визнано неправомірними (згідно з ухвалою суду № 820/1984/16 від 15.04.2016), інформація про що внесена до АІС "Податковий блок" із запізненням;

- щодо ПАТ "Шахта ім. О.Ф. Засядька" в інтегрованій картці платника податків (далі – ІКП) подвоєно нарахування у графі "до зменшення" за ІV квартал 2015 року, що призвело до викривлення суми податкового боргу та пені. Після приведення ІКП у відповідність із первинними документами на рівні ДФС будуть проведені нарахування штрафних санкцій відповідно до законодавства.

На підставі інформації баз даних ДФС та її територіальних органів у 2015–2016 роках та І півріччі 2017 року проведено **70 документальних перевірок 38 платників податків – юридичних осіб, які здійснюють видобування природного газу**. За результатами контрольних заходів підрозділів аудиту донараховано податків на загальну суму 1 870,2 млн грн, у т. ч. рентної плати за користування надрами для видобування природного газу **в сумі 3,47 млн грн** (штрафні санкції за несвоєчасну сплату узгоджених сум грошових зобов'язань), з них узгоджено **2,51 млн грн, або 72,3 відс. донарахованих сум**, які в повному обсязі сплачені до державного бюджету.

Особливості організації та проведення документальних перевірок платників податків, які **мають відокремлені підрозділи, що перебувають на обліку в різних територіальних органах ДФС**, визначені у підпункті 1.4.3 пункту 1.4. Методичних рекомендацій щодо порядку взаємодії між підрозділами органів державної фіскальної служби при організації, проведенні та реалізації матеріалів перевірок платників податків, затверджених наказом ДФС від 31.07.2014 № 22 (далі – **Методичні рекомендації**).

В ході аудиту встановлено, що працівниками Офісу ВПП протягом 2015–2016 років та І півріччя 2017 року проведено чотири документальні позапланові перевірки трьох суб'єктів господарювання, які здійснювали діяльність з видобутку природного газу – ТОВ "Парі", ТОВ "Перша Українська газонафтова компанія", ТОВ "Енерго-Сервісна компанія "Еско-Північ". Перевірки проведені за місцезнаходженням вказаних підприємств без виїзду до місць розташування ділянок надр, що ними використовувалися для видобування природного газу, та без залучення територіальних органів ДФС за місцезнаходженням цих ділянок надр. Під час таких перевірок працівниками Офісу ВПП не встановлено порушень в частині сплати зазначеними підприємствами рентної плати за користування надрами для видобування природного газу.

Довідково. За інформацією Офісу ВПП, ТОВ "Парі" мало діючі спеціальні дозволи на користування ділянками надр для видобування природного газу, розташовані в **трьох областях** (Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька), ТОВ "Перша Українська газонафтова компанія" – в **чотирьох областях** (Дніпропетровська, Харківська, Чернігівська, Львівська), ТОВ "Енерго-Сервісна компанія "Еско-Північ" – в Харківській області.

Разом з тим встановлено, що протягом вказаного періоду фахівцями територіальних органів ГУ ДФС у Полтавській області проведено 18 документальних планових та позапланових перевірок семи суб'єктів господарювання, які здійснювали видобуток вуглеводнів, у тому числі природного газу, на території Полтавської області, зокрема, ПАТ "Укрнафта", СП "Полтавська газонафтова компанія", ТОВ "Арабський енергетичний альянс ЮЕЙ". В результаті, за порушення законодавства з питань нарахування та сплати рентної плати за користування надрами для видобування природного

газу до вказаних суб'єктів господарювання застосовано фінансові санкції на суму 2,4 млн грн (ПАТ "Укрнафта" – 0,24 млн грн, ТОВ "Арабський енергетичний альянс ЮЕЙ" – 2,14 млн грн), а також донараховано інших податків, зборів на суму 6,1 млн грн (ПАТ "Укрнафта" на суму 5,4 млн грн, ТОВ "Арабський енергетичний альянс ЮЕЙ" – 0,7 млн гривень).

При цьому ПАТ "Укрнафта", СП "Полтавська газонафтова компанія", ТОВ "Арабський енергетичний альянс ЮЕЙ" перебувають за основним місцем обліку в **Офісі ВПП**.

Слід зазначити, що в матеріалах, наданих контрольним групам Рахункової палати у процесі аудиту Офісом ВПП та ГУ ДФС у Полтавській області, **не міститься відомостей щодо інформування органів ДФС за основним та неосновним (розташування ділянки надр) місцем обліку платників податків про проведення перевірок, здійснення координації, взаємодії під час їх проведення та обміну інформацією про основні питання та ризики несплати податків, про встановлені порушення, що передбачено підпунктом 1.4.3 пункту 1.4 Методичних рекомендацій.**

Установлено також, що **органами ДФС при проведенні контрольно-перевірочної роботи не приділялось належної уваги питанням справляння рентної плати за користування надрами для видобування природного газу.** Так, аудитом встановлено, що ГУ ДФС у Львівській області та ГУ ДФС у Дніпропетровській області впродовж 2015–2016 років та I півріччя 2017 року **взагалі не проводились** планові чи позапланові документальні перевірки платників рентної плати за користування надрами для видобування природного газу.

За інформацією ДФС, підрозділи внутрішнього аудиту центрального апарату та територіальних органів ДФС протягом 2015–2016 років та I півріччя 2017 року не проводили внутрішніх аудитів, у ході яких розглядалося би питання справляння рентної плати за користування надрами для видобування газу. Питання справляння надходжень рентної плати за користування надрами для видобування газу досліджувалося тільки при проведенні у 2015 році комплексної перевірки територіальних органів ДФС у Львівській області (акт від 10.11.2015 № 2110/99-99-14-01-01-21).

Таким чином, за відсутності належного контролю з боку ДФС за діяльністю своїх територіальних органів при проведенні ними контрольно-перевірочної роботи, посадовими особами окремих територіальних органів ДФС допускалось недотримання вимог податкового законодавства при здійсненні контролю за повнотою і своєчасністю сплати до державного бюджету рентної плати за користування надрами для видобування природного газу.

Крім того, ДФС не забезпечено належної координації дій своїх територіальних органів при проведенні ними контрольно-перевірочної роботи, внаслідок чого окремі перевірки проводились формально за основним місцем обліку платників податків, без залучення територіальних органів ДФС за неосновними місцями обліку цих платників податків. При цьому територіальними органами ДФС за основним та неосновним місцем обліку платників податків не здійснювався обмін інформацією про проведення перевірок, а також про їх результати.

4. ОЦІНКА СТАНУ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ КОНТРОЛЮ ЗА СПРАВЛЯННЯМ РЕНТНОЇ ПЛАТИ ЗА КОРИСТУВАННЯ НАДРАМИ ДЛЯ ВИДОБУВАННЯ ПРИРОДНОГО ГАЗУ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Результати проведеного аудиту засвідчили існування низки недоліків наявного механізму взаємодії органів державної влади у сфері контролю за ефективністю користування надрами та справляння рентної плати, які залишаються неврегульованими протягом тривалого часу.

Як вже зазначалось, незважаючи на рекомендації Рахункової палати, **Угода про інформаційне співробітництво між ДФС та Держгеонадрами (далі – Угода), яку було укладено 28.10.2015, досі не діє**, оскільки Протокол про порядок обміну інформацією, який має визначати терміни її надання, структуру і типи (характеристики) файлів, та є невід'ємною частиною Угоди, залишається **неузгодженим, а отже, обмін інформацією в електронному вигляді між цими службами на сьогодні не здійснюється.**

Слід зазначити, що посадовими особами ДФС та Держгеонадр не проведено жодної робочої зустрічі з метою обговорення проблемних питань, пов'язаних із запровадженням інформаційної взаємодії між цими службами, а обмін пропозиціями відбувався лише шляхом листування, внаслідок чого затягується практична реалізація Угоди²⁹.

За відсутності обміну інформацією в електронному вигляді, ДФС щорічно надсилала один або два запити до Держгеонадр щодо обсягів видобутку корисних копалин, зокрема, природного газу³⁰. Отримані відповіді аналізувалися та направлялися головним управлінням ДФС за місцем обліку надрокористувачів для використання в роботі. Аудитом встановлено, що територіальні органи ДФС отримували від ДФС вказану інформацію через значний проміжок часу, що суттєво знижувало ефективність податкового контролю. Так, надіслані Держгеонадрами дані за 2015 рік про обсяги видобування газу в цілому у розрізі регіонів без розподілу за суб'єктами господарювання територіальні органи ДФС отримали лише у листопаді 2016 року³¹, а за 2016 рік – у вересні 2017 року³².

Як наслідок, територіальні органи ДФС не мали змоги забезпечити своєчасне проведення звірок обсягів видобутого природного газу, задекларованих суб'єктами господарювання у податковій звітності з плати за користування надрами для видобування газу за 2015–2016 роки, через відсутність необхідної інформації.

²⁹ ДФС листами від 23.03.2017 № 4530/5/99-99-08-03-03-16, від 28.04.2017 № 7145/5/99-99-08-03-03-16 зверталась до Держгеонадр з пропозицією провести робочу зустріч представників ДФС, Держгеонадр та Державного науково-виробничого підприємства "Державний інформаційний геологічний фонд України" для обговорення питань, пов'язаних із запровадженням інформаційної взаємодії між ДФС та Держгеонадрами, **відповідь на які від Держгеонадр не отримано.**

³⁰ Листи від 27.04.2015 № 10308/5/99-99-15-04-01-16, від 13.11.2015 № 26197/5/99-99-15-04-01-16, від 20.09.2016 № 16172/5/99-99-12-03-04-16, від 21.07.2017 № 12437/5/99-99-12-03-04-16.

³¹ Лист від 09.11.2016 № 36036/7/99-99-12-03-04-17.

³² Лист від 01.09.2017 № 23307/7/99-99-12-03-04-17.

При цьому інформація Держгеонадр про обсяги видобутку корисних копалин у 2015 році, в тому числі природного газу, містила дані щодо погашених (видобуток та втрати) запасів корисних копалин **за областями та видами корисних копалин, а за 2016 рік – за областями та суб'єктами господарювання, без поділу обсягів видобутку за спеціальними дозволами.**

Так, в цілому по Харківській області видобуток природного газу у 2015 році в обсязі **9 338 млн м³** та втрати – 1 млн м³ відображені разом – 9 339 млн м³. За даними ГУ ДФС у Харківській області обсяг видобутку природного газу, задекларованого платниками рентної плати, становив **8 947 млн м³**, тобто **менше за дані Держгеонадр на 391 млн м³**. На час проведення аудиту дані про обсяги видобутку корисних копалин за 2016 рік до ГУ ДФС у Харківській області не надходили.

Аналогічна ситуація і в Полтавській області. Так, за даними Держгеонадр у 2015 році в області видобуто природного газу в обсязі **7 977 млн м³**, а за даними ГУ ДФС у Полтавської області обсяг видобутої корисної копалини, який задекларовано платниками рентної плати, становив **8 385 млн м³**, тобто **більше за дані Держгеонадр на 408 млн м³**. У 2016 році зазначені показники становили: за даними Держгеонадр – **8 303 млн м³**, а за даними ГУ ДФС у Полтавської області – майже **8 627 млн м³**, або на **324 млн м³** більше. За звіркою, проведеною ГУ ДФС у Полтавській області, були встановлені розбіжності в обсягах видобутку природного газу за даними Держгеонадр та задекларованими практично всіма платниками рентної плати, які становили від **1 млн м³** у ТОВ "Українська бурова компанія" до **8 млн м³** у ПАТ "Укргазвидобування". На час завершення аудиту ГУ ДФС у Полтавській області здійснювались заходи щодо з'ясування причин таких відхилень.

З метою з'ясування обсягів видобутку природного газу суб'єктами господарювання, які перебували там на обліку **лише у липні 2017 року**³³, ГУ ДФС у Львівській області звернулось до Західного міжрегіонального відділу Департаменту державного геологічного контролю Держгеонадр з проханням надати інформацію про обсяги видобутку природного газу та газового конденсату **за 2015–2016 роки та I півріччя 2017 року** нафтогазовидобувними підприємствами та про причини зменшення обсягів видобутку у відповідних періодах. Станом на дату закінчення аудиту цим головним управлінням **відповідь не отримано.**

Слід зазначити, що інші три перевірені головні управління ДФС (у Дніпропетровській, Полтавській та Харківській областях), які забезпечували близько **90 відс.** загальних обсягів надходжень рентної плати за користування надрами для видобування природного газу, протягом дослідженого періоду **не звертались безпосередньо до відповідних територіальних органів Держгеонадр для з'ясування обсягів видобутку природного газу суб'єктами господарювання, які перебували в них на обліку, зокрема у розрізі спеціальних дозволів.**

Таким чином, унаслідок несвоєчасного отримання територіальними органами ДФС інформації про обсяги видобутку природного газу окремими суб'єктами господарювання та різного підходу органів ДФС і

³³ Лист від 25.07.2017 № 9838/10/13-01-12-03-12.

Держгеонадр до формування цих показників, такі звірки були безрезультативними та мали формальний підхід.

Аудитом встановлено **неналежний рівень організації органами ДФС роботи з виконання вимог абзацу третього підпункту 258.2.2 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу** щодо інформування Держгеонадрами про факти невнесення, несвоєчасного внесення платником рентної плати сум податкових зобов'язань або невиконання платником податкових зобов'язань з рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин, які відбуваються протягом шести місяців, з метою зупинення дії відповідного спеціального дозволу.

Так, аудитом встановлено, що **здебільшого ДФС надавала Держгеонадрам інформацію щодо податкового боргу у платника податків загалом, а не за спеціальними дозволами на користування надрами, що унеможлиблювало проведення заходів, передбачених законодавством, з метою зупинення дії відповідного спеціального дозволу.**

За поясненнями ДФС, автоматизована система обліку платежів у органах ДФС не передбачає відокремленого сервісу щодо обліку сплати податкових зобов'язань з рентної плати за користування надрами окремо за ділянками надр (родовищ), на які надрокористувачу надано спеціальні дозволи.

Проте **інформація щодо податкового боргу надрокористувачів з рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин в розрізі окремих спеціальних дозволів може бути сформована за умови, що в ІКП, що відкривається за кожним кодом бюджетної класифікації, відображаються нараховані та сплачені суми податкових зобов'язань, податковий борг та переплата за одним родовищем (одним спеціальним дозволом на користування надрами для видобування корисних копалин). Якщо в ІКП відображаються нараховані та сплачені суми податкових зобов'язань, податковий борг та переплата по двох і більше родовищах вуглеводнів (відповідно спеціальних дозволів два і більше), то достовірно визначити, за яким родовищем (спеціальним дозволом) платником здійснювалося погашення податкових зобов'язань, неможливо.**

Таким чином, **ДФС не забезпечено підготовку проектів нормативно-правових актів, необхідних для запровадження обліку надходжень з рентної плати за користування надрами (в тому числі для видобування природного газу) за спеціальними дозволами, що належать платнику податків. Як наслідок, заходи, які проводились Держгеонадрами із забезпечення сплати до державного бюджету боргу з рентної плати за користування надрами для видобування природного газу, були неефективними.**

Інформація Держгеонадр про стан опрацювання подань ДФС щодо зупинення дії спеціальних дозволів на користування надрами для видобування природного газу відповідно до вимог підпункту 258.2.2 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу наведена в додатку 4.

Слід зазначити, що **ДФС не володіє в повному обсязі інформацією щодо рішень, прийнятих Держгеонадрами за власниками спеціальних дозволів – платників рентної плати за користування надрами для видобування природного газу за невнесення, несвоєчасне внесення платником сум податкових зобов'язань з рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин протягом шести місяців.**

Аудитом встановлено відсутність взаємозв'язку між Держгеонадрами та ДФС в частині обміну інформацією стосовно планів проведення перевірок надрокористувачів та результатів таких перевірок. Факти порушень норм законодавства, яким врегульовано використання надр, у тому числі щодо параметрів експлуатації родовищ та ведення обліку видобутку газу, що встановлюються Держгеонадрами систематично, не доводилися до відома ДФС. Аналогічно Держгеонадрами не отримувалася інформація від ДФС про факти встановлених порушень під час обчислення платниками сум рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин, зокрема в частині обсягів видобутку газу.

Разом з тим протягом 2015–2016 років та I півріччя 2017 року **територіальні органи ДФС не проводили спільні перевірки з Держгеонадрами та Держпраці** з метою контролю за правильністю визначення обсягу (кількості) видобутих корисних копалин у межах наданої користувачу ділянки надр, а також застосування коригуючих коефіцієнтів, хоча така можливість передбачена абзацом другим підпункту 258.2.2 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу.

Абзацом четвертим підпункту 258.2.2 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу передбачено, що **до доходів**, що виникли у платника в результаті реалізації таким платником прав користування ділянкою надр у період невнесення, несвоєчасного внесення платником сум податкових зобов'язань з рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин (за винятком випадків донарахувань та штрафних санкцій за результатами перевірок контролюючих органів) протягом шести місяців, а також на період зупинення дії відповідного спеціального дозволу **застосовується адміністративно-господарська санкція у вигляді вилучення отриманого (нарахованого) платником або відповідним контролюючим органом прибутку (доходу) від господарської діяльності з видобування корисних копалин.**

Проте з часу набрання чинності Податковим кодексом (з 01.01.2011) **зазначена адміністративно-господарська санкція контролюючими органами не застосовувалась.**

Незважаючи на те, що **Рахункова палата неодноразово звертала увагу на цю проблему, досі ні Мінфін, що формує державну податкову політику, ні Мінприроди, яке формує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, ні ДФС і Держгеонадра, які реалізують політику у відповідних сферах, не ініціювали розроблення та прийняття необхідних нормативно-правових актів, які б чітко визначили механізм застосування зазначеної адміністративно-господарської санкції.**

Протягом періоду, що підлягав аудиту, **Міненерговугілля не направляло до ДФС окремі переліки родовищ із зазначенням суб'єктів господарювання, які здійснюють щодо них свої права власності, а також величин нормативних втрат і витрат, як це передбачено пунктом 13 Порядку визначення розмірів нормативних втрат і виробничо-технологічних витрат нафти, природного газу та газового конденсату під час видобування, підготовки до транспортування та транспортування, затвердженого Наказом № 604. Вказана інформація необхідна органам ДФС для контролю за правильністю визначення платниками рентної плати об'єкта оподаткування.**

Проте ДФС протягом 2015–2016 років та I півріччя 2017 року не зверталась до Міненерговугілля з метою з'ясування причин ненадання такої інформації.

Крім того, встановлено, що Держгеонадрами не виконувалися вимоги абзацу шостого підпункту 258.2.2 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу в частині надсилання у місячний строк після прийняття відповідного рішення контролюючому органу за місцем податкової реєстрації платника, який буде здійснювати видобуток корисних копалин, у тому числі під час геологічного вивчення, копій затверджених платником схем руху видобутої корисної копалини (мінеральної сировини) на виробничих дільницях та місцях зберігання з урахуванням складу вихідної сировини, умов конкретного виробництва, особливостей технологічного процесу та вимог до кінцевої продукції з конкретизацією порядку визначення якості сировини та кінцевого продукту, визначення вмісту основної та супутньої корисної копалини в лабораторіях, атестованих згідно з правилами уповноваження та атестації у державній метрологічній системі.

Довідково. За наданими Держгеонадрами поясненнями, аналіз матеріалів щодо схем руху видобутої корисної копалини (мінеральної сировини) на виробничих дільницях та в місцях зберігання не належить до його компетенції, і Держгеонадра не володіє такою інформацією. Також Держгеонадра посилається на те, що Податковим кодексом не визначено відповідно до якого рішення Держгеонадра має надсилати до контролюючих органів зазначену інформацію, а згідно з Положенням про Державну службу геології та надр України³⁴ збір та аналіз матеріалів щодо схем руху видобутої корисної копалини (мінеральної сировини) на виробничих дільницях та місцях зберігання не відноситься до компетенції Держгеонадр.

При цьому, незважаючи на те, що Рахункова палата звертала увагу на цю проблему, Держгеонадра не ініціювала розроблення та подання до Мінприроди пропозицій щодо внесення відповідних змін до підпункту 258.2.2 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу.

Таким чином, органами державної влади не забезпечено належної взаємодії при здійсненні контролю за дотриманням суб'єктами господарювання законодавства, яким регулюються питання користування надрами та справляння рентної плати за користування надрами для видобування природного газу.

Внаслідок не врахування Мінфіном, Мінприроди, ДФС, Держгеонадрами пропозицій Рахункової палати, наданих за результатами попередніх контрольних заходів з питань справляння рентної плати за користування надрами, в першу чергу з погашення податкового боргу з рентної плати, застосування адміністративно-господарської санкції, передбаченої Податковим кодексом, обміну інформацією, адміністрування цього платежу протягом дослідженого періоду було неефективним.

³⁴ Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1174.

5. РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОНАННЯ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ПОВНОВАЖЕНЬ В ЧАСТИНІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА СПРАВЛЯННЯМ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ РЕНТНОЇ ПЛАТИ ЗА КОРИСТУВАННЯ НАДРАМИ ДЛЯ ВИДОБУВАННЯ ПРИРОДНОГО ГАЗУ

Результати аудиту засвідчують, що проведені ДФС та Держгеонадрами заходи із забезпечення повноти і своєчасності сплати до державного бюджету рентної плати за користування надрами для видобування природного газу були неефективними. Фактично надходження до державного бюджету цього платежу забезпечувалось за рахунок добровільної сплати надрокористувачами самостійно задекларованих сум рентної плати за користування надрами для видобування природного газу.

Протягом 2015–2016 років та I півріччя 2017 року органами ДФС не забезпечено виконання планових показників надходження до державного бюджету рентної плати за користування надрами для видобування природного газу, через що до державного бюджету не надійшло 18,4 млрд грн зазначеного платежу.

Водночас слід зазначити, що розраховані Мінфіном прогнози надходження рентної плати за користування надрами для видобування природного газу на 2016 рік були суттєво завищені.

Через низький рівень платіжної дисципліни платників рентної плати у дослідженому періоді податковий борг стрімко зростає, у зв'язку з чим державним бюджетом України недоотримано станом на 01.07.2017 понад 7,0 млрд грн, що становить майже половину надходжень зазначеного платежу у I півріччі 2017 року.

Аудитом встановлено, що управлінські рішення, які приймалися ДФС з метою забезпечення надходжень рентної плати за користування надрами для видобування газу, були формальними та неефективними і обмежувались попередженнями керівництва територіальних органів ДФС про необхідність здійснення контролю за надходженнями цього платежу за певний місяць. Наприклад, у наказі ДФС від 14.04.2015 № 271 "Про індикативні показники доходів на II квартал 2015 року" (пункт 5.4) територіальним підрозділам надано розпорядження про забезпечення контролю за надходженням авансових внесків з рентної плати за користування надрами для видобування вуглеводнів (термін проведення заходу – квітень-червень 2015 року). Аналогічні за змістом пункти лише з іншими термінами проведення роботи містились в наказах ДФС від 10.07.2015 № 495 "Про індикативні показники доходів на III квартал 2015 року" (пункт 5.4), від 13.01.2016 № 20 "Про індикативні показники доходів на I квартал 2016 року" (пункти 4.5.1, 4.5.8). Надані контрольній групі Рахункової палати для вивчення накази ДФС з питань контролю за виконанням індикативних показників за II-IV квартали 2016 року та I півріччя 2017 року, за період, коли спостерігалось суттєве невиконання планових показників, взагалі не містять окремих і конкретних розпоряджень щодо проведення заходів, спрямованих на забезпечення повноти і своєчасності сплати рентної плати за користування надрами для видобування природного газу.

Одним із критеріїв, що свідчить про результативність контрольно-перевірочної роботи та якість матеріалів, підготовлених за результатами

перевірок, є результати адміністративного та судового оскарження, зокрема, податкових повідомлень-рішень (далі – ППР) органів ДФС надкористувачами.

За інформацією ДФС, підсистеми АІС "Скарга" та АІС "Суди" системи "Податковий блок" **не передбачають можливості формування узагальнених звітних показників за галузевою характеристикою платників податків та/або в розрізі податків (платежів).**

Під час аудиту опрацьовано надані ДФС узагальнені відомості, що надійшли від юридичних підрозділів територіальних органів ДФС, про надходження та розгляд скарг (заяв) платників податків в адміністративному порядку на ППР органів ДФС щодо рентної плати за користування надрами для видобування природного газу на рівні ДФС та на рівні головних управлінь ДФС.

Установлено, що протягом 2015–2016 років та I півріччя 2017 року на рівні ДФС розглянуто в адміністративному порядку **37 скарг** (заяв) платників податків, якими оскаржувалось **126 ППР** органів ДФС. Із розглянутої кількості рішень **99,2 відс. (125 рішень)** залишено без змін податкових зобов'язань на суму **858,9 млн гривень**.

На рівні головних управлінь ДФС в адміністративному порядку розглянуто **104 скарги** (заяви) платників податків, якими оскаржувалось **408 ППР** органів ДФС. Також майже всі рішення – **98,5 відс. від загальної кількості (402 рішення)** залишено без змін на загальну суму податкових зобов'язань **1 352,9 млн гривень**.

У досліджуваному періоді органи ДФС взяли участь у розгляді в судах **65 справ** щодо оскарження рішень контролюючих органів з питань сплати рентної плати за користування надрами для видобування природного газу на загальну суму податкових зобов'язань **2 659,3 млн грн** (табл. 4).

Таблиця 4

Результати розгляду судових оскаржень рішень органів ДФС з питань сплати рентної плати за користування надрами для видобування природного газу протягом 2015–2016 років та I півріччя 2017 року

Показники	Кількість справ	Сума позовів	Питома вага, %	
			Кількості справ	Суми позову
Відкриті апеляційні, касаційні провадження за скаргою органів ДФС	18	1 201,8	27,7	45,2
Апеляційних, касаційних скарг органів ДФС без задоволення (рішення судів залишені без змін)	16	1 152,4	24,6	43,3
Відмовлено у відкритті провадження, повернено апеляційних і касаційних скарг органів ДФС	8	77,3	12,3	2,9
Часткове задоволення касаційних скарг органів ДФС	1	0,005	1,5	0,0
Відкриті провадження адміністративної справи за позовом платника податків, касаційні провадження за скаргою платників податків	13	96,1	20,0	3,6
Відмовлено в задоволенні адміністративного позову платника податків	3	6,1	4,6	0,2
Апеляційних скарг платників податків без задоволення (рішення судів залишені без змін)	1	0,7	1,5	0,0
Відмовлено в задоволенні та повернено касаційних скарг платника податків	5	124,9	7,7	4,7
Всього	65	2 659,3	X	X

Із загальної кількості судових оскаржень щодо рентної плати за користування надрами для видобування природного газу **25 відс. прийнято на користь платників податків на суму 1 152,4 млн грн**, що становить майже половину загальної суми позовів. За 5 відс. справ відмовлено в задоволенні позову платників податків на суму 6,1 млн грн та за 8 відс. відмовлено в задоволенні касаційної скарги платників податків на суму 124,9 млн грн, лише одна апеляційна скарга платника податків залишена без задоволення на суму 0,7 млн гривень.

За 12 відс. справ органам ДФС відмовлено у відкритті провадження за апеляційними та касаційними скаргами на суму 77,3 млн гривень.

При цьому слід зазначити, що **донараховані за результатами камеральних перевірок суми грошових зобов'язань з рентної плати за користування надрами для видобування природного газу (за інформацією ДФС), які становили 4 824,0 млн грн (донараховано платежу 4 486,6 млн грн, штрафних санкцій – 337,4 млн грн), оскаржуються платниками податків у судовому порядку.** Це свідчить, про надання територіальними органами ДФС неповної інформації щодо стану оскарження платниками податків у судовому порядку рішень органів ДФС, які стосувались питань сплати рентної плати за користування надрами для видобування природного газу. Отже, **ДФС не володіє повною та достовірною інформацією щодо стану оскарження платниками податків ППР та інших рішень органів ДФС.**

Під час аудиту встановлено, що при поданні позовних заяв до суду в окремих випадках органами ДФС не дотримувались вимоги законодавства, **внаслідок чого ці заяви залишались судами без задоволення.**

Так, з метою стягнення податкового боргу з рентної плати за видобування природного газу в сумі 13,7 млн грн Новомосковською ОДПІ Головного управління ДФС у Дніпропетровській області 16.06.2016 підприємству-боржнику ТОВ фірма "ХАС" направлені податкові вимоги № 172-17 та № 174-17 та, відповідно до підпункту 20.1.33 пункту 20.1. статті 20 Податкового кодексу, 29.06.2016 до Київського окружного адміністративного суду направлено позовну заяву, **в задоволенні якої було відмовлено (постанова від 11.08.2016), через передчасність звернення до суду (раніше 90 днів з моменту направлення вимоги).**

У вересні 2016 року, з метою стягнення вказаної суми податкового боргу з рахунків ТОВ фірма "ХАС", Новомосковською ОДПІ надіслано подання до Київського окружного адміністративного суду, **яке було повернено без задоволення в зв'язку з несплатою позивачем судового збору.**

В деяких випадках **відсутність доказів сплати позивачем судового збору призводила до повернення позовних заяв**, поданих в суд Головного управління ДФС у Львівській області щодо стягнення коштів з рахунків боржника в погашення податкового боргу з рентної плати для видобування природного газу. Зокрема, з цієї причини у жовтні 2015 року та повторно у травні, листопаді 2016 року **мало місце повернення без розгляду позовної заяви**, поданої Городоцькою ОДПІ Головного управління ДФС у Львівській області в ОАС м. Києва щодо стягнення коштів з рахунків боржника в погашення податкового боргу з рентної плати для видобування природного газу стосовно юридичної особи за договором про спільну інвестиційну і виробничу діяльність з геологічного вивчення та дослідно-промислової розробки Ретичинської площі (власник спеціального дозволу – ДП НАК "Надра України" "Західукргеологія").

Також через відсутність доказів сплати позивачем судового збору у грудні 2016 року було повернено позовну заяву Дрогобицької ОДПІ щодо юридичної особи за ДСД від 07.02.2007 № 34 (уповноважена особа ПП "Екотехінформ"), але в лютому 2017 року повторно надану позовну заяву було прийнято судом до розгляду (за наявності коштів на цю статтю витрат).

Таким чином, відсутність аналізу оскаржень рішень територіальних органів ДФС на її центральному рівні та відповідної координації, взаємодії контролюючих органів, незадовільний рівень підготовки апеляційних та касаційних скарг спричиняє низький рівень захисту інтересів держави в судових інстанціях.

Аудитом встановлено, що протягом 2015–2016 років та I півріччя 2017 року у провадженні судів також перебувало **11 справ з питань користування газonosними надрами**, в яких однією із сторін виступала Держгеонадра. При цьому абсолютно всі справи стосувались діяльності Держгеонадр з видачі, продовження строку дії, зупинення дії, анулювання спеціальних дозволів та внесення змін до них.

Так, із двох справ за позовами Держгеонадр до надрокористувачів про анулювання спеціальних дозволів на користування надрами щодо однієї справи ПАТ "НАК "Нафтогаз-України" рішення прийнято на користь Держгеонадр, з іншої ТОВ "Білмар" – розгляд справи триває в суді першої інстанції.

За дев'ятьма справами за позовами надрокористувачів до Держгеонадр щодо визнання протиправними дій, бездіяльності, оскарження рішень Держгеонадр більшість судових рішень було прийнято на користь надрокористувачів або їх позови задоволено частково, зокрема:

- остаточні рішення щодо двох справ – на користь надрокористувачів (ПАТ "Укрнафта", ТОВ "Нафтогазрембуд-1"), двох справ – позовні вимоги надрокористувачів задоволені частково (ТОВ "Нафтогазрембуд-1", ТОВ "Ангро Інвест");

- рішення суду другої інстанції (апеляція): 2 справи на користь надрокористувача (ПАТ "Укрнафта"), 1 справа – позовні вимоги надрокористувача задоволені частково (ТОВ "Міжрегіональна газова компанія");

- рішення по справі не прийнято (перебувають на розгляді в суді першої інстанції) – 2 справи (ТОВ "Ангро Інвест", ПАТ "Укргазвидобування").

Таким чином, управлінські рішення ДФС з питань справляння рентної плати за користування надрами для видобування природного газу були неефективними і мали формальний характер.

Через відсутність належного контролю з боку ДФС за якістю проведення її територіальними органами контрольно-перевірочної та претензійно-позовної роботи, за результатами судового оскарження платниками податків рішень органів ДФС майже на половину оскаржуваних сум, судові рішення прийняті на користь платників податків, за іншими сумами судовий розгляд триває, а із майже 2,7 млрд грн, що оскаржувались платниками податків, за два с половиною роки до державного бюджету надійшло тільки 5 тис. гривень.

Всі судові справи з питань користування газonosними надрами стосувались діяльності (або бездіяльності) Держгеонадр з видачі, продовження строку дії, зупинення дії, анулювання спеціальних дозволів

та внесення змін до них. При цьому всі остаточні судові рішення приймалися повністю або частково на користь надрокористувачів, що свідчить як про недотримання Держгеонадрами законодавства при здійсненні цієї діяльності, так і про низький рівень її претензійно-позовної роботи.

ВИСНОВКИ

1. Мінфіном, Мінприроди, ДФС і Держгеонадрами не забезпечено створення ефективної та дієвої системи державного контролю за раціональним і ефективним використанням нафтогазоносних надр, обсягами видобутку природного газу, які є об'єктом оподаткування рентною платою за користування надрами для видобування цієї корисної копалини, а також за повнотою і своєчасністю надходження цього платежу до державного бюджету.

Протягом 2015–2016 років і I півріччя 2017 року до державного бюджету надійшло загалом **78,5 млрд грн** рентної плати за користування надрами для видобування природного газу. **Щорічне збільшення надходжень цього платежу відбувалося за рахунок підвищення ставок і цін на природний газ.** Так, у 2015 році ставки рентної плати за користування надрами для видобування природного газу були підвищені у **2–3,5 рази** залежно від споживачів газу та глибини залягання покладів, у 2016 році в **3 рази збільшились ціни на природний газ** порівняно з 2015 роком.

1.1. Органами ДФС протягом усього дослідженого періоду не забезпечувалося виконання планових показників надходження до державного бюджету рентної плати за користування надрами для видобування природного газу. Так, у 2015 році ДФС виконано планові показники надходження зазначеного платежу до державного бюджету на **95,1 відс.**, у 2016 році – **72,8 відс.**, I півріччі 2017 року – **77,5 відс.**, через що до державного бюджету за цей період не надійшло **18,4 млрд грн платежу** (у 2015 році – 1,5 млрд грн, у 2016 році – 11,7 млрд грн, у I півріччі 2017 року – 5,2 млрд гривень). При цьому у 2015 році та I півріччі 2017 року **на поліпшення стану виконання планових показників суттєво вплинули суми переplat за зазначеним платежем, які становили 7,5 і 18,9 відс. відповідно від загальної суми надходжень до державного бюджету рентної плати за користування надрами для видобування природного газу.**

Аналіз стану виконання територіальними органами доведених ДФС індикативних показників надходження рентної плати за користування надрами для видобування природного газу свідчить про **неврахування ДФС реальної бази оподаткування в окремих областях.** Так, у 2015 році виконання індикативних показників надходження рентної плати коливалося в межах **від 28,1 відс. по ГУ ДФС у Чернігівській області до 140,6 відс. по ГУ ДФС у Луганській області**, у 2016 році – **від 24,0 відс. по ГУ ДФС у Чернігівській області до 152,8 відс. по ГУ ДФС у Донецькій області**, у I півріччі 2017 року – **від 74,1 відс. по ГУ ДФС у Закарпатській області до 122,6 відс. по ГУ ДФС у Сумській області.**

1.2. Здійснені ДФС і Держгеонадрами заходи із забезпечення повноти і своєчасності сплати до державного бюджету рентної плати за користування надрами для видобування природного газу були

неефективними. Зокрема, внаслідок низького рівня платіжної дисципліни платників рентної плати за два з половиною роки податковий борг з цього платежу зріс майже в 11 разів, через що Державним бюджетом України недоотримано станом на 01.07.2017 понад 7,0 млрд грн, що становить майже половину надходжень цього платежу в I півріччі 2017 року.

1.3. Аудитом встановлено:

- **Загальнодержавна програма розвитку мінерально-сировинної бази України на період до 2030 року**, затверджена Законом України від 21.04.2011 № 3268, **не виконувалася.** Так, замість запланованого щорічного зростання приросту запасів газу на 2 відс., за 2015–2016 роки балансові запаси газу скоротилися на 7,2 відс. (з 975,8 млрд м³ станом на початок 2015 року до 905,6 млрд м³ на початок 2017 року). Одна з причин – **низький рівень залучення інвестицій у газовидобувну галузь** унаслідок неефективної державної політики у сфері оподаткування цієї галузі та незабезпечення спрощення системи оформлення документів для отримання права на користування надрами;

- **Мінфіном, Мінприроди, ДФС і Держгеонадрами** не виконано більшості пропозицій Рахункової палати, наданих за результатами попередніх контрольних заходів з питань справляння рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин. У результаті в **нормативно-правових актах, що регулюють питання користування нафтогазоносними надрами та сплати рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин, залишаються прогалини і неузгодженості, які створюють формальні підстави для прийняття судами рішень не на користь держави.** Насамперед це стосується неузгодженостей у законодавстві в частині переліку органів державної влади, які готують подання на зупинення дії спеціальних дозволів, а також підстав для такого зупинення і застосування адміністративно-господарської санкції, передбаченої Податковим кодексом України, роботи органів ДФС і Держгеонадр з погашення податкового боргу з рентної плати, обміну інформацією між цими центральними органами державної влади.

2. Чинні нормативно-правові акти, що регулюють питання використання нафтогазоносних надр і справляння рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин, потребують удосконалення та узгодження між собою.

2.1. Аудитом встановлено, що з часу набрання чинності Податковим кодексом України адміністративно-господарські санкції, передбачені підпунктом 258.2.2 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу України, **не застосовуються**, оскільки законодавством чітко не визначено механізму застосування цієї адміністративно-господарської санкції, а також порядку її стягнення. Як наслідок, суб'єкти господарювання, які не сплачують до бюджету належних сум рентної плати за користування надрами або яким зупинено дію спеціального дозволу на користування надрами, мають можливість незаконно отримувати прибутки, при цьому державний бюджет втрачає доходи.

2.2. Стаття 26 Закону України "Про нафту і газ" не узгоджується з підпунктом 258.2.2 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу України в

частині переліку органів державної влади, які готують подання на зупинення дії спеціальних дозволів, а також підстав для такого зупинення.

2.3. Норми пункту 22 Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 № 615 (зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 21.06.2017 № 518 "Про внесення змін до порядків, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 30 травня 2011 р. № 594 і № 615", що набрала чинності з **19.07.2017**), **не узгоджуються з нормами абзацу третього підпункту 258.2.2. пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу України** в частині підстав для призупинення дії спеціальних дозволів на користування надрами для видобування корисних копалин, а отже, потребують правового врегулювання. При цьому **зазначені зміни унеможливають використання механізму зупинення дії спеціального дозволу у разі наявності у надрокористувача протягом шести місяців заборгованості із сплати рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин, передбаченого Податковим кодексом України.**

2.4. Окремі нормативно-правові акти, що регулюють питання користування надрами та сплати рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин, містять посилання на центральні органи виконавчої влади, що припинили свою діяльність внаслідок адміністративної реформи. Зокрема, це стосується:

- пункту 9 Порядку відбору та затвердження нових інвестиційних проектів (програм, договорів), якими передбачено нарощування видобутку вуглеводневої сировини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.11.2013 № 838 "Деякі питання виконання діючих та нових інвестиційних проектів (програм, договорів), якими передбачено нарощування видобутку вуглеводневої сировини", у частині посилання **на Держгірпромнагляд;**

- норм Порядку державного обліку родовищ, запасів і проявів корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.1995 № 75, у частині посилання **на Мінстат і Держнаглядохоронпраці;**

- норм Положення про порядок установа квот на видобуток окремих видів корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.1994 № 862, у частині посилання **на Мінекономіки, облвиконкоми, Київський і Севастопольський міськвиконкоми;**

- норм наказу Міністерства палива та енергетики України від 30.09.2004 № 604 "Про затвердження Переліку нормативних витрат і виробничо-технологічних витрат нафти, природного газу та газового конденсату під час їх видобування, підготовки до транспортування та транспортування та Порядку визначення їх розмірів", зареєстрованого в Мін'юсті 06.01.2005 за № 15/10295, у частині посилання **на Мінпаливенерго та ДПА;**

- норм Порядку розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу) платників податків, затвердженого наказом Міндоходів від 10.10.2013 № 574, зареєстрованим у Мін'юсті 31.10.2013 за № 1853/24385, у частині посилання **на Міндоходів.**

3. Мінфіном, Мінприроди, Міненерговугіллям, ДФС і Держгеонадрами не забезпечено належної взаємодії при здійсненні заходів, спрямованих на забезпечення контролю за дотриманням суб'єктами господарювання законодавства з питань користування надрами та повноти і своєчасності сплати до державного бюджету рентної плати за користування надрами для видобування природного газу.

3.1. Мінприроди, Мінфіном, Держгеонадрами і ДФС не забезпечено створення згідно з наказом Мінприроди і Мінфіну від 22.10.2012 № 538/1109, зареєстрованим у Мін'юсті 14.12.2012 за № 2084/22396, централізованої системи обліку видобутку нафти, природного газу, газового конденсату, супутньої пластової води, а також закачки в пласти води та газу.

Рахункова палата за результатами попереднього контрольного заходу, який проводився у 2016 році і стосувався адміністрування рентної плати за користування надрами для видобування нафти, рекомендувала прискорити запровадження такого централізованого обліку, однак **створена Держгеонадрами робоча група протягом року лише розробила проект технічного завдання для запровадження вимог вказаного Порядку.**

3.2. Відсутній належний інформаційний обмін між Держгеонадрами та ДФС внаслідок затягування процедури узгодження Угоди про інформаційне співробітництво між Державною фіскальною службою України та Державною службою геології та надр України, яка б визначала процедурні та технічні параметри надання даних, що використовуються при адмініструванні рентної плати за користування надрами.

Слід зазначити, що **посадовими особами ДФС і Держгеонадр не проведено жодної робочої зустрічі з метою обговорення проблемних питань, пов'язаних із запровадженням інформаційної взаємодії між цими службами,** а обмін пропозиціями відбувався лише шляхом листування, через що затягується практична реалізація Угоди.

Як наслідок, **порядок обміну інформацією** між службами з питань справляння рентної плати за користування надрами **за письмовими запитамі, що діє на сьогодні, застарілий і малоефективний,** не сприяє проведенню системного контролю за діяльністю надрокористувачів і оперативному прийняттю управлінських рішень у разі порушення ними вимог законодавства.

3.3. Протягом періоду, що підлягав аудиту, Міненерговугілля не надсилало до ДФС окремі переліки родовищ із зазначенням суб'єктів господарювання, які здійснюють щодо них свої права власності, а також величини нормативних витрат і витрат, що є недотриманням пункту 13 Порядку визначення розмірів нормативних витрат і виробничо-технологічних витрат нафти, природного газу та газового конденсату під час видобування, підготовки до транспортування та транспортування, затвердженого наказом Мінпаливенерго від 30.09.2004 № 604, зареєстрованим у Мін'юсті 06.01.2005 за № 15/10295. ДФС протягом 2015–2016 років і I півріччя 2017 року **не зверталася до Міненерговугілля з метою з'ясування причин ненадання такої інформації,** яка необхідна органам ДФС для контролю за правильністю визначення платниками рентної плати об'єкта оподаткування.

4. Протягом 2015–2016 років і I півріччя 2017 року ДФС не забезпечено здійснення дієвих заходів щодо повної та своєчасної сплати нарахованих сум податкових зобов'язань з рентної плати за користування

надрами для видобування природного газу, погашення податкового боргу з цього платежу та запобігання його зростанню, координації дій територіальних органів при здійсненні контрольно-перевірочної роботи і захисту інтересів держави в судах.

4.1. ДФС не забезпечила належного виконання покладених функцій щодо організації повного і достовірного обліку платників рентної плати за користування надрами для видобування природного газу. Так, Рахунковою палатою проведено порівняння звітності Держгеонадр і даних обліку платників рентної плати за користування надрами для видобування природного газу та виявлено **35 надрокористувачів**, які отримали спеціальні дозволи на користування надрами для видобування природного газу і **не стали або несвоєчасно стали на облік у територіальних органах ДФС у дослідженому періоді.**

При цьому аудитом встановлено, що у дослідженому періоді органи ДФС не мали законодавчих підстав примусово зобов'язувати стати на облік таких надрокористувачів, оскільки розділом VII Порядку обліку платників податків і зборів, затвердженого наказом Мінфіну від 09.12.2011 № 1588, зареєстрованим у Мін'юсті 29.12.2011 за № 1562/20300, **передбачалося взяття на облік платників податків за неосновним місцем обліку лише на підставі відповідної заяви або повідомлення, поданого безпосередньо платником податків.** У зв'язку з цим органи ДФС не могли притягнути до відповідальності таких суб'єктів господарювання згідно з вимогами статті 120 Податкового кодексу України за неподання податкової звітності.

4.2. **Органи ДФС не приділяли належної уваги з'ясуванню причин декларування суб'єктами господарювання протягом тривалого часу нульових обсягів видобутку газу.** Аудит засвідчив, що протягом 2015–2016 років і I півріччя 2017 року ДФС лише два рази зверталася до Держгеонадр щодо розгляду питання зупинення, анулювання дії спеціальних дозволів на користування надрами для видобування вуглеводневої сировини (у тому числі природного газу), за якими платниками податків роками подавалися податкові декларації з рентної плати за користування надрами з нульовими показниками видобутку вуглеводнів. Зокрема, у липні 2017 року ДФС звернулася (лист від 25.07.2017 № 1259015/99-99-12-03-04-16) до Держгеонадр для розгляду питання зупинення, анулювання дії **144 спеціальних дозволів** на користування надрами для видобування вуглеводневої сировини (у тому числі природного газу), **виданих 75 суб'єктам господарювання**, які подавали в 2015–2016 роках і I півріччі 2017 року податкові декларації з рентної плати за користування надрами з нульовими показниками видобутку вуглеводнів, у тому числі природного газу.

З метою з'ясування причин такої ситуації Держгеонадрами (у зв'язку з надходженням зазначеного листа ДФС) видано наказ від 28.08.2017 № 374 "Про встановлення термінів", яким, зокрема, зобов'язано надрокористувачів надати відповідні пояснення. Проте на час завершення аудиту в ДФС була відсутня інформація про надані зазначеними надрокористувачами – власниками спеціальних дозволів документи та пояснення про відсутність сплати рентних платежів за користування надрами за обсяг видобутих вуглеводнів у 2015–2016 роках і I півріччі 2017 року.

Водночас за результатами проведеного контрольною групою Рахункової палати вибіркового аналізу матеріалів контрольних заходів, проведених Держгеонадрами у дослідженому періоді, та даних ДФС щодо подання надрокористувачами декларацій з рентної плати виявлено **два надрокористувачі** (ПрАТ "Газінвест", ТОВ "Укрістгаз"), які декларували відсутність видобування природного газу, тоді як перевірки Держгеонадр засвідчили такий видобуток.

4.3. Аудитом встановлені випадки, коли **рішення** **ДФС про надання розстрочення грошових зобов'язань (податкового боргу) приймалися раніше, ніж головним управлінням передавалися відповідні матеріали до розгляду та прийняття таких рішень**, що є порушенням вимоги статті 100 Податкового кодексу України та Порядку розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу) платників податків, затвердженого наказом Міндоходів від 10.10.2013 № 574, зареєстрованим у Мін'юсті 31.10.2013 за № 1853/24385. Виявлено, що **три рішення** про розстрочення сплати грошових зобов'язань ТОВ "Цефей" (уповноважена особа за договором про спільну діяльність від 15.09.2004 № 927) із рентної плати за користування надрами для видобування природного газу **прийнято ДФС 19.02.2016**, тоді як матеріали для розгляду та прийняття відповідного рішення **надіслано** ГУ ДФС у Полтавській області **тільки 25.02.2016**. Так само висновок щодо можливості розстрочення грошових зобов'язань із рентної плати за користування надрами для видобутку природного газу ПАТ "Укргазвидобування" **надіслано** ГУ ДФС у Полтавській області **до ДФС 01.11.2016**, а **шість рішень** про розстрочення **прийняті ДФС ще 28.10.2016**.

4.4. **Заходи з погашення податкового боргу з рентної плати за користування надрами для видобування природного газу, які здійснювались органами ДФС, були неефективними та безрезультатними.** Так, упродовж 2015–2016 років і I півріччя 2017 року податковий борг за цим платежем збільшився з **655,2** млн грн станом на 01.01.2015 до **7 032,8** млн грн станом на 01.07.2017.

Встановлено, що **протягом 2015–2016 років продовжували діяти судові рішення**, на підставі яких **територіальним органам ДФС**, їх посадовим і службовим особам, крім органу ДФС за основним місцем обліку надрокористувачів (здебільшого це Офіс великих платників податків ДФС), **було заборонено приймати рішення** про призначення податкових керуючих, вчиняти дії, спрямовані на виконання уже прийнятих рішень про призначення податкових керуючих, а також вчиняти будь-які інші дії, спрямовані на виконання повноважень податкового керуючого.

При цьому ДФС не забезпечено координації дій Офісу великих платників податків ДФС з іншими територіальними органами ДФС за неосновним місцем обліку надрокористувачів щодо стягнення податкового боргу з рентної плати за користування надрами. Як наслідок, **практично всі заходи з погашення податкового боргу з рентної плати, які здійснювались територіальними органами ДФС, були безрезультатними.**

Водночас ДФС не надано своїм територіальним органам роз'яснення щодо порядку застосування абзацу другого пункту 95.5 статті 95 Податкового кодексу: керівник якого територіального органу (за основним чи неосновним місцем обліку) повинен приймати рішення про стягнення з платника податків

готівкових коштів та/або коштів з його рахунків у банках у разі наявності в нього податкового боргу, зокрема за рентними платежами. Як наслідок, **відповідні заходи територіальними органами не застосовувались.**

Інформація, що надавалася ДФС до Держгеонадр про факти невнесення або несвоєчасного внесення платниками податків рентної плати за користування надрами для видобування природного газу з метою зупинення дії спеціальних дозволів цим боржникам, здебільшого була неповною, зокрема, суми податкового боргу зазначалися в цілому щодо платника податків, а не за кожним спеціальним дозволом. За таких умов **унеможлиблювалося своєчасне застосування Держгеонадрами всіх заходів впливу до боржників, передбачених законодавством.**

4.5. ДФС не забезпечено належного контролю за діяльністю своїх територіальних органів та координації їх дій при проведенні ними контрольної-перевірочної роботи. Встановлено, що окремі перевірки проводилися формально за основним місцем обліку платників податків, без залучення територіальних органів ДФС за неосновними місцями обліку цих платників податків. Так, Офісом великих платників податків ДФС протягом дослідженого періоду проведено чотири позапланові документальні перевірки за місцезнаходженням підприємств без виїзду до місць розташування ділянок надр, що ними використовувалися для видобування природного газу, та без залучення до перевірок територіальних органів ДФС за місцезнаходженням цих ділянок надр.

При цьому територіальними органами ДФС за основним і неосновним місцем обліку платників податків не здійснювався обмін інформацією про проведення перевірок, а також про їх результати.

Разом з тим протягом 2015–2016 років і I півріччя 2017 року **територіальні органи ДФС не залучали до проведення спільних перевірок Держгеонадра та Держпраці з метою контролю за правильністю визначення надрокористувачем обсягу (кількості) видобутих корисних копалин у межах наданої йому ділянки надр, а також застосування коригуючих коефіцієнтів, хоча така можливість передбачена абзацом другим підпункту 258.2.2 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу.**

Аудит засвідчив випадки незастосування до платників податків передбачених законодавством штрафних санкцій. Так, в ГУ ДФС у Харківській області встановлено, що станом на 01.09.2017 за шістьма підприємствами обліковувалися умовно нараховані штрафні санкції за несвоєчасну сплату узгодженого податкового зобов'язання на загальну суму **20,1 млн грн**, які фактично не застосовані, оскільки **не було проведено камеральних перевірок своєчасності сплати узгоджених податкових зобов'язань.** Під час проведення аудиту на вимогу контрольної групи Рахункової палати ці перевірки проведено та донараховано **4,1 млн грн** штрафних санкцій за несвоєчасну сплату узгодженого податкового зобов'язання трьом суб'єктам господарювання.

4.6. Аудитом встановлено, що ДФС не здійснювався аналіз стану оскарження платниками податків рішень органів ДФС, які стосувалися питань адміністрування рентної плати за користування надрами для видобування природного газу, не забезпечувалася належна координація і взаємодія її

територіальних органів при проведенні ними претензійно-позовної роботи. Як наслідок, незадовільний рівень підготовки апеляційних і касаційних скарг призводив до неналежного захисту інтересів держави в судах. Так, за результатами оскарження платниками податків у судовому порядку рішень органів ДФС на загальну суму 2,7 млрд грн за два с половиною роки на користь платників податків прийнято судових рішень майже на 1,2 млрд грн, а на користь органів ДФС – лише на 5 тис. гривень.

Аудит також засвідчив, що при поданні позовних заяв до суду в окремих випадках органами ДФС не дотримано вимог законодавства, внаслідок чого ці заяви залишалися судами без розгляду.

5. Держгеонадрами не забезпечено на належному рівні проведення державного геологічного контролю за геологічним вивченням та раціональним і ефективним використанням надр для видобування природного газу. Водночас слід зазначити, що у I півріччі 2015 року та I півріччі 2017 року через законодавчо встановлені обмеження на проведення перевірок планові перевірки органами державного геологічного контролю не планувалися та не проводилися.

5.1. Аналіз інформації про результати заходів державного геологічного контролю при використанні надр з метою видобування та геологічного вивчення, дослідницько-промислової розробки засвідчив **масові порушення надрокористувачами умов користування надрами.** Так, у 2015 році Держгеонадрами надані приписи про усунення виявлених порушень за **92,4 відс.** перевірених спеціальних дозволів, у 2016 році цей показник становив **69,8 відсотка.** Водночас погіршився стан виконання надрокористувачами приписів Держгеонадр щодо усунення виявлених порушень: якщо у 2015 році не було виконано **17,0 відс.** приписів Держгеонадр, то у 2016 році цей показник становив **35,6 відсотка.**

5.2. Через відсутність належного контролю з боку Держгеонадр за ефективністю використання суб'єктами господарювання нафтогазоносних надр практично за кожним четвертим діючим спеціальним дозволом на користування ділянкою надр для видобування природного газу у дослідженому періоді видобуток не здійснювався. Як наслідок, держава втрачає економічну вигоду від надання цим суб'єктам господарювання права користування ділянками надр.

5.3. У дослідженому періоді в судах розглядалося 11 справ з питань користування газоносними надрами, які стосувалися діяльності (або бездіяльності) Держгеонадр з видачі, продовження строку дії, зупинення дії, анулювання спеціальних дозволів та внесення змін до них. При цьому із п'яти остаточних судових рішень одне прийняте на користь Держгеонадр, чотири – повністю або частково на користь надрокористувачів. Серед головних причин винесення більшості судових рішень на користь надрокористувачів – недотримання Держгеонадрами вимог законодавства при здійсненні зазначеної діяльності та низький рівень організації претензійно-позовної роботи.

ПРОПОЗИЦІЇ

1. Поінформувати Верховну Раду України про результати аудиту ефективності справляння та дієвості контролю за надходженням рентної плати за користування надрами для видобування газу до державного бюджету.

2. Відомості у формі рішення Рахункової палати про результати аудиту ефективності справляння та дієвості контролю за надходженням рентної плати за користування надрами для видобування газу до державного бюджету надіслати Кабінету Міністрів України та запропонувати доручити:

- Мінфіну і Мінприроди:

підготувати та подати на розгляд Кабінету Міністрів України пропозиції щодо внесення змін до законодавства з метою правового врегулювання механізму застосування адміністративно-господарської санкції, передбаченої підпунктом 258.2.2 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу України;

забезпечити супроводження під час розгляду у Верховній Раді України проекту Закону України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та іншого Закону України щодо зупинення/анулювання дії спеціальних дозволів на користування надрами" (від 11.04.2017 за № 6337), яким, зокрема, передбачено узгодження статті 26 Закону України "Про нафту і газ" з нормами підпункту 258.2.2 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу України в частині переліку органів державної влади, які готують подання на зупинення дії спеціальних дозволів та підстав для такого зупинення;

після прийняття закону щодо узгодження статті 26 Закону України "Про нафту і газ" з нормами підпункту 258.2.2 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу України в частині переліку органів державної влади, які готують подання на зупинення дії спеціальних дозволів та підстав для такого зупинення, забезпечити підготовку пропозицій щодо внесення змін до пункту 22 Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.05.2011 № 615, з метою приведення у відповідність із вимогами абзацу третього підпункту 258.2.2 пункту 258.2 статті 258 Податкового кодексу України;

- Мінприроди, Мінфіну, Держгеонадрам, ДФС забезпечити здійснення заходів, необхідних для запровадження централізованого обліку видобутку нафти, природного газу, газового конденсату, супутньої пластової води, а також закачки в пласти води та газу;

- Мінприроди, Міненерговугілля, Мінфіну відповідно до своєї компетенції підготувати пропозиції щодо внесення змін до нормативно-правових актів з питань користування надрами та адміністрування рентної плати за користування надрами, які містять посилення на органи державної влади, що припинили свою діяльність внаслідок адміністративної реформи. Зокрема, це стосується Порядку відбору та затвердження нових інвестиційних проектів (програм, договорів), якими передбачено нарощування видобутку вуглеводневої сировини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.11.2013 № 838 "Деякі питання виконання діючих та нових інвестиційних проектів (програм, договорів), якими передбачено нарощування видобутку вуглеводневої сировини"; Порядку державного обліку родовищ, запасів і проявів корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету

Міністрів України від 31.01.1995 № 75; Положення про порядок установа квот на видобуток окремих видів корисних копалин, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.1994 № 862; наказу Міністерства палива та енергетики України від 30.09.2004 № 604 "Про затвердження Переліку нормативних витрат і виробничо-технологічних витрат нафти, природного газу та газового конденсату під час їх видобування, підготовки до транспортування та транспортування та Порядку визначення їх розмірів", зареєстрованого в Мін'юсті 06.01.2005 за № 15/10295; Порядку розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу) платників податків, затвердженого наказом Міндоходів від 10.10.2013 № 574, зареєстрованим у Мін'юсті 31.10.2013 за № 1853/24385.

3. Рішення Рахункової палати та Звіт надіслати Державній фіскальній службі України і рекомендувати:

- вжити заходів щодо усунення недоліків і порушень, встановлених під час аудиту;

- забезпечити належну координацію дій територіальних органів ДФС, а також взаємодію з Держгеонадрами із здійснення дієвих заходів щодо погашення податкового боргу з рентної плати за користування надрами для видобування природного газу;

- удосконалити методику розрахунку індикативних надходжень рентної плати за користування надрами для видобування природного газу, що доводяться до територіальних органів, з урахуванням наявної бази оподаткування;

- підготувати та надати на розгляд Мінфіну пропозиції щодо внесення змін до нормативно-правових актів, необхідних для здійснення обліку в інтегрованих картках платників нарахованих і сплачених сум податкових зобов'язань з рентної плати для користування надрами, податкового боргу та переплат окремо за кожним спеціальним дозволом на користування надрами;

- забезпечити підвищення якості та ефективності контрольно-перевірочної роботи територіальних органів з питань справляння рентної плати за користування надрами для видобування природного газу;

- спільно з Держгеонадрами прискорити прийняття протоколів про порядок обміну інформацією відповідно до Угоди про інформаційне співробітництво між Державною фіскальною службою України та Державною службою геології та надр України.

4. Рішення Рахункової палати та Звіт надіслати Державній службі геології та надр України і рекомендувати:

- вжити заходів щодо усунення недоліків і порушень, встановлених під час аудиту;

- забезпечити підвищення якості та ефективності державного геологічного контролю за користуванням надрами для видобування природного газу.

Результати проведених Держгеонадрами протягом 2015–2016 років I півріччя 2017 року заходів державного геологічного контролю суб'єктів господарювання, які здійснювали видобуток природного газу та промислову розробку газонасних родовищ, та виконання ними приписів Держгеонадр щодо усунення встановлених порушень

Показник	2015	2016	I півріччя 2017
Показник виконання особливих умов спеціальних дозволів (за результатами перевірок)			
Суб'єкти господарювання (надрокористувачі)	185 ¹	129	2 ²
Спеціальні дозволи	185	129	2
Кількість наданих приписів про усунення виявлених порушень – всього, з них:	171	90	2
виконано приписів у встановлений строк	124	53	-
не виконано приписів	29	32	-
зупинено дію спеціальних дозволів	13	3	-
анульовано спеціальних дозволів	5	2	-

¹⁾ Акт про недопущення до перевірки представництва "Регал Петролеум Корпорейшн Лімітед" (спеціальний дозвіл № 3335 від 01.07.2004).

²⁾ До перевірки не допущене ПрАТ "Укргазвидобуток" (спеціальний дозвіл № 4404 від 04.10.2007).

Перелік суб'єктів господарювання, виявлених в ході проведення аудиту, які не стали або несвоєчасно стали на облік в органах ДФС за неосновним місцем обліку та мали діючі спеціальні дозволи на користування надрами для видобування природного газу

У 2015 році: ДП НАК "Надра України" "Миргороднафтогазрозвідка" (спеціальні дозволи №№ 4108, 4109 від 16.03.2012), ТзОВ "Гео Альянс Косачівське" (спеціальний дозвіл № 3207 від 12.12.2007), ПАТ "Чорноморнафтогаз" (спеціальні дозволи № 3481 від 21.01.2009 і № 4991 від 21.07.2009), ТОВ "Укрнафтогазрозвідка" (спеціальний дозвіл № 2502 від 22.07.2004).

У 2015–2016 роках: ТОВ "Нафтогазова компанія "Буковина" (спеціальні дозволи №№ 2641, 2642 від 13.12.2004), ДП НАК "Надра України" "Західукргеологія" (спеціальний дозвіл № 2917 від 04.12.1996), ТОВ "Авантаж енерго" (спеціальний дозвіл № 4609 від 04.01.2014), ТОВ "Східно-українська група" (спеціальні дозволи №№ 4453, 4454 від 22.10.2013), ПрАТ "ПЛАСТ" (спеціальні дозволи №№ 1847, 1848 від 25.12.2001), ТОВ "Полтаванафтогазрозвідка" (спеціальні дозволи №№ 4108, 4109 від 16.03.2012), ПрАТ "Техноресурс" (спеціальний дозвіл № 6015 від 26.12.2014).

У 2015–2016 роках та I півріччі 2017 року: ПАТ НАК "Надра України" (спеціальні дозволи №№ 4364, 4365, 4366 від 14.05.2013); ТзОВ "Західгазінвест" (спеціальний дозвіл № 2657 від 14.05.2002), ТОВ "Нові проекти" (спеціальний дозвіл № 5462 від 19.01.2012), ТОВ "Води України" (спеціальні дозволи №№ 4279, 4267 від 14.12.2012).

У 2016 році та I півріччі 2017 року: ПП ТД "Атланта" (спеціальний дозвіл № 4730 від 01.03.2016), ТОВ "Веспен" (спеціальний дозвіл № 4671 від 28.07.2016).

**Показники надходження рентної плати за користування надрами для видобування природного газу
за роками і територіальними управліннями ДФС у 2015–2017 роках**

тис. грн

Головні управління ДФС в областях	Стан виконання затверджених індикативних показників											
	2015 року				2016 року				I півріччя 2017 року			
	індикатив	задекларовано	фактичні надходження	відс.	індикатив	задекларовано	фактичні надходження	відс.	індикатив	задекларовано	фактичні надходження	відс.
Волинській	84 283,7	91 892,1	100 010,1	118,7	72 802,2	44 605,9	36 610,1	50,3	31 780,5	25 624,3	34 295,7	107,9
Дніпропетровській	597 522,5	775 518,1	805 592,6	134,8	1 010 725,2	1 125 904,2	975 664,4	96,5	520 737,0	423 841,9	492 876,3	94,6
Донецькій	84 801,1	59 353,5	65 569,9	77,3	4 155,3	3 514,0	6 349,3	152,8	3 248,9	2 031,8	3 015,7	92,8
Закарпатській	53 420,2	51 301,9	51 467,1	96,3	28 957,1	15 540,2	15 519,5	53,6	720,6	414,2	534,1	74,1
Івано-Франківській	1 627 136,8	1 075 385,7	597 595,4	36,7	1 004 761,6	690 832,9	546 177,6	54,4	412 360,5	363 230,5	430 531,9	104,4
Луганській	454 792,2	633 473,9	639 641,1	140,6	540 574,4	367 351,4	361 829,1	66,9	209 346,6	188 095,2	206 307,3	98,5
Львівській	811 732,7	863 804,7	831 846,0	102,5	1 487 054,5	1 266 496,6	1 168 068,2	78,5	635 967,9	483 812,3	612 011,4	96,2
Полтавській	13 001 786,0	12 696 669,0	12 777 327,5	98,3	18 446 802,7	14 718 117,6	12 370 627,2	67,1	9 168 544,3	6 235 918,2	7 007 477,8	76,4
Сумській	2 110 537,5	1 615 355,0	754 900,1	35,8	1 248 953,1	650 869,5	587 319,4	47,0	242 210,6	338 940,1	296 900,3	122,6
Харківській	11 987 356,4	11 021 486,2	12 465 420,3	104,0	18 858 636,9	16 909 266,9	15 133 156,6	80,2	11 884 118,6	7 072 538,9	8 823 972,8	74,3
Чернівецькій	39 786,4	41 222,6	42 960,7	108,0	37 967,0	25 355,3	24 728,4	65,1	10 209,5	9 326,1	9 884,7	96,8
Чернігівській	462 975,3	291 950,8	129 903,9	28,1	186 399,3	61 763,9	44 765,4	24,0	36 834,8	32 100,1	32 643,6	88,6
Офіс ВПП ДФС	0	0	0	0	0	0	0	0	4 287,6	0	0	0
Всього	31 316 130,8	29 217 413,4	29 262 234,7	93,4	42 927 789,3	35 879 618,3	31 270 815,2	72,8	23 160 367,4	15 175 873,6	17 950 451,5	77,5

Стан опрацювання Держгеонадрами подань ДФС про зупинення дії спеціальних дозволів на користування надрами для видобування природного газу відповідно до пп. 258.2.2 п. 258.2 ст. 258 Податкового кодексу

№ з/п	Дата та номер листа ДФС	Кількість спеціальних дозволів на газonosні надра (усього)	Фактично опрацьовано
2015 рік			
1	16.03.2015 № 6070/5/99-99-15-04-01-16	85	Щодо ПАТ "Укрнафта" інформація з податкового боргу надана не за спеціальними дозволами на користування надрами.
2	05.06.2015 № 13587/5/99-99-15-04-01-16	82	Наказом Держгеонадр від 19.06.2015 № 166 надано терміни для усунення порушень.
3	22.12.2015 № 29197/5/99-99-23-03-16	84	<p>Наказом Держгеонадр від 26.01.2016 № 16 зупинено дію трьох спеціальних дозволів на користування надрами:</p> <p>№ 2142 від 23.02.2000 (Голубівське родовище газу природного, нафти Дніпропетровської області);</p> <p>№ 2727 від 06.06.2002 (Юріївське родовище газу природного, нафти, супутніх: конденсат, етан, пропан, бутани, гелій Дніпропетровської області);</p> <p>№ 2794 від 16.10.2002 (Лопушнянське родовище нафти, газу, розчиненого у нафті, Чернівецької області).</p> <p>Щодо решти дозволів ПАТ "Укрнафта" інформація з податкового боргу надана не за спеціальними дозволами на користування надрами.</p> <p>В подальшому постановою ОАС м. Києва від 04.05.2016 визнано протиправним та скасовано наказ Держгеонадр від 26.01.2016 № 16. Ухвалою Київського апеляційного адміністративного суду від 14.07.2016 апеляційну скаргу Держгеонадр залишено без задоволення, постанову ОАС м. Києва від 04.05.2016 залишено без змін. Ухвалою Вищого адміністративного суду України від 14.12.2016 постанову ОАС м. Києва від 04.05.2016 та ухвалу Київського апеляційного адміністративного суду від 14.07.2016 залишено без змін. На виконання зазначеної ухвали наказом Держгеонадр від 31.03.2016 № 105 дію наказу Держгеонадр від 26.01.2016 № 16 зупинено до набрання законної сили рішенням суду у цій справі.</p>

№ з/п	Дата та номер листа ДФС	Кількість спеціальних дозволів на газonosні надра (усього)	Фактично опрацьовано
2016 рік			
4	18.04.2016 № 6717/5/99-99-15-04-01-16	82	По дозволах ПАТ "Укрнафта" інформація щодо податкового боргу надана не за спеціальними дозволами на користування надрами.
5	08.06.2016 № 9828/5/99-99-17-03-16	5	Наказом Держгеонадр України від 23.08.2016 № 271 зупинено дію трьох спеціальних дозволів на користування надрами ПАТ "Укрнафта": № 1643 від 12.11.1998 (Харківцівське родовище), № 2139 від 21.02.2000 (Глинсько-Розбишівське родовище), № 3348 від 20.07.2004 (Рудівсько-Червонозаводське). Щодо решти дозволів ПАТ "Укрнафта" інформація з податкового боргу надана не за спеціальними дозволами на користування надрами.
6	15.07.2016 № 12166/5/99-99-12-03-04-16	71	ПП "Екотехінформ" ДП "Західукргеологія" № 2338 від 12.08.2003 (зупинено дію дозволу наказом від 25.10.2016 № 376, поновлено дію дозволу наказом від 16.11.2016 № 429). ПАТ ДАТ "Чорноморнафтогаз": № 3293 від 09.12.2003, № 2378 від 12.08.2003 (зупинено дію дозволу наказом від 19.04.2017 № 176, відтерміновано зупинення наказом від 15.05.2017 № 219 до 01.09.2017); № 2113 від 06.01.2000 за рішення Комісії з питань надрокористування від 13.10.2016 № 4/2016 розглянути після отримання відповіді від надрокористувача.
7	26.12.2016 № 22416/5/99-99-12-03-04-16	72	Щодо ПАТ "Укрнафта" інформація з податкового боргу надана не за спеціальними дозволами на користування надрами; ДП "Західукргеологія" № 2338 від 12.08.2003 (наказом від 06.02.2017 № 62 надрокористувачу надано 30 календарних днів, порушення усунуено); № 2337 від 12.08.2003 ДП "Західукргеологія" (наказом від 06.02.2017 № 62 надрокористувачу надано 30 календарних днів, порушення усунуено); СП "Каштан Петролеум ЛТД" № 518 від 08.05.1996 (зупинено дію дозволу наказом Держгеонадр від 28.07.2017 № 335); ПАТ ДАТ "Чорноморнафтогаз": № 3293 від 09.12.2003, № 2378 від 12.08.2003 (зупинено дію дозволів наказом від 19.04.2017 № 176, відтерміновано зупинення наказом від 15.05.2017 № 219 до 01.09.2017); № 2113 від 06.01.2000 (термін дії дозволу закінчився 06.01.2017).

№ з/п	Дата та номер листа ДФС	Кількість спеціальних дозволів на газonosні надра (усього)	Фактично опрацьовано
I півріччя 2017 року			
8	26.04.2017 № 6896/5/99- 99-12-03-04-16	131	<p>Щодо ПАТ "Укрнафта" та ПАТ "Укргазвидобування" інформація надана не за спеціальними дозволами на користування надрами.</p> <p>ТОВ "Арабський енергетичний альянс" № 5418 від 22.11.2011 (зупинено дію дозволу наказом від 28.07.2017 № 335 з 01.11.2017);</p> <p>№ 2337 від 12.08.2003 ДП "Західукргеологія" (наказом від 06.02.2017 № 62 надрокористувачу надано 30 календарних днів, порушення усунено);</p> <p>ПАТ ДАТ "Чорноморнафтогаз":</p> <p>№ 3293 від 09.12.2003, № 2378 від 12.08.2003 (зупинено дію дозволів наказом від 19.04.2017 № 176, відтерміновано зупинення дії дозволу наказом від 15.05.2017 № 219 до 01.09.2017);</p> <p>Товариство повідомляло про вжиття заходів щодо списання ДФС заборгованості з рентної плати за користування надрами як безнадійного податкового боргу і просило вирішити питання стосовно спеціальних дозволів Товариства на користування надрами № 2378 від 12.08.2003 та № 3293 від 09.12.2003 (на Одеське і Штормове родовища) після розгляду та вирішення справи щодо списання податкового боргу Товариства Вищим адміністративним судом України та прийняття Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стабілізації діяльності Державного акціонерного товариства "Чорноморнафтогаз" у зв'язку з тимчасовою окупацією території України;</p> <p>№ 2113 від 06.01.2000 (термін дії дозволу закінчився 06.01.2017).</p>